

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1890. Andra Kammaren. N:o 10.

Onsdagen den 26 februari.

Kl. 7 e. m.

Fortsattes det på förmiddagen började sammanträdet.

§ 1.

Föredrogs och bifölls statsutskottets utlåtande n:o 21, i anledning af väckt förslag till lag om ålderdomsförsäkring.

§ 2.

Likaledes bifölls lagutskottets härefter föredragna utlåtande n:o 13, i anledning af väckt motion om upphäfvande af frälseräntegares rätt att tillösa sig skattejord.

§ 3.

I ordningen förekom härnäst lagutskottets utlåtande n:o 14, i anledning af ej mindre Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse af 67 § konkurslagen den 18 september 1862 och till lag angående ändrad lydelse af 3 § i lagen angående enskild sedelutgifvande banks, bankaktiebolags och sparbanks konkurs den 7 juni 1889 än äfven väckta motioner om ändringar i konkurslagen den 18 september 1862.

Punkterna 1 och 2.

Biföllos.

Andra Kammarens Prot. 1890. N:o 10.

Aug. ändring i
36 § 1 mom.
konkurslagen.

Punkten 3.

I 36 § 1 mom. af gällande konkurslag stadgas:

»Har gäldenär genom gifva afhändt sig egendom af sådant värde, att borgenärerna deraf märkelig skada haft, och äro ej mer än tre månader före konkursens början förflutna, sedan gifva af lös egendom fullbordad, eller lagfart å gifva af fastighet sökt blifvit; ege konkursboet den egendom återvinna: samma lag vare, der köp, byte, lega eller annat sådant aftal skett, och af missförhållandet mellan de å ömse sidor utfästade vilkor skönjas kan, att aftalet hufvudsakligen har egenskap af gifva. Då egendom sålunda återvinnas, gälde konkursboet derå gjord nödig kostnad, äfvensom, der något å andra sidan blifvit erlagdt, det sålunda utgifna eller dess värde.»

Uti en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 118, hade herr A. Svenson i Edum föreslagit, att det i ofvannämnda lagrum förekommande ordet *tre* måtte utbytas mot ordet *sex*, men hemstälde utskottet, under förevarande punkt, att motionen icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Reservation emot denna utskottets hemställan hade anmälts af herrar J. Smedberg, A. Göranson och C. Persson i Stallerhult, hvilka ansett, att utskottet bort tillstyrka bifall till herr A. Svensons motion.

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde:

Herr Svenson: Då detta förslag förliden riksdag med ganska stor majoritet bifölls af Andra Kammaren, och då de skäl, som då anfördes för bifall, enligt mitt förmenande, ännu ega samma giltighet, får jag anhålla att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, ville bifalla motionen.

Herr Wendt: Jag skall be att på grund af de skäl, som utskottet framhållit, få yrka bifall till dess hemställan i denna punkt.

Herr A. Waldenström: För min del skall jag be att i motsats mot den siste talaren få hemställa om bifall till motionärens förslag.

Det är väl otvifvelaktigt att man kan säga, att det nu för tiden allt för ofta inträffar att gäldenärer, som kommit på obestånd, till förfång för sina borgenärer bortskänka, vanligen åt anförvandter, sin egendom, både lös och fast eller åtminstone väsentliga delar deraf, eller ingå aftal, som till sin verkan äro likartade med gifvor. Om nu gäldenären blir försatt i konkurs och den af honom vidtagna åtgärd klandras, sedan gifva af lös egendom fullbordades eller lagfart söktes å gifva af fastighet, så kan egendomen återvinnas, och då är allt bra. Men nu visar erfarenheten, att det icke är någon svårighet för en gäldenär att fördölja sin ställning och fördröja

konkursens utbrott utöfver dessa tre månader, och då eger den oredliga handlingen bestånd; tiden för klander är då försuten. Då nu erfarenheten visar detta och då dertill kommer — hvilket är af väsentlig vikt — att den, som fått gåfvan, skall, om den frånvinnes honom, icke blott njuta full ersättning för hvad han kan hafva kostat på gåfvan, utan äfven, i fall han utgifvit något till gäldenären, återfå detta eller värdet deraf, så frågar jag, om det verkligen, såsom utskottet säger, kan för rättstillståndet vara menligt, att tiden för klandertalan utsträckes till sex månader för att försvåra möjligheten för dessa gäldenärer att begå sådana oredligheter, hvarom nu är fråga. Eller manne det icke snarare är för rättstillståndet menligt, att allmänheten gång efter annan får se, att gäldenärer till förfång för sina borgenärer afhända sig sin egendom genom oredliga aftal, och att dessa aftal af lagen hägnas, om de ingåtts mer än tre månader före konkursens början? Jag tror det senare, och min erfarenhet går i den rigtningen, att allmänheten känner sig upprörd öfver att sådana aftal få ega bestånd, i synnerhet som gåfvotagaren icke kan genom gåfvans återlemnande anses lida någon direkt förlust, då han ju återfår allt hvad han lagt ned på gåfvan eller gifvit ut till gäldenären. Att en tidsbegränsning för klandret måste finnas, är klart, men enligt min uppfattning får denna icke göras kortare än nödigt, och en tid af 6 månader kan jag icke anse vara för lång.

Ang. ändring i
36 § 1 mom.
konkurslagen.
(Forts.)

Häruti instämde herr *Andersson* i Hasselbol.

Herr *Persson* i Stallerhult yttrade: Då jag reserverat mig mot utskottets hemställan i denna punkt, skall jag be att i likhet med motionären få yrka bifall till hans förslag och afslag å utskottets hemställan.

Då Andra Kammaren vid fjolårets riksdag biföll ett sådant förslag, som motionären nu framsagt, hoppas jag att kammaren äfven i år bifaller den väckta motionen.

Om man ser på de skäl lagutskottet anfört för afslag i motionen, kan man icke finna att de äro hållbara. Lagutskottet resonnerar, liksom det skulle gälla en icke gäldbunden gifvare, hvars egendom skulle återvinnas, då det i stället är fråga om en gäldenär, som har skulder långt öfver sina tillgångar; och en sådan bör man icke medgifva att under sken af köp skydda sin egendom. Lagutskottet hemtar vidare skäl för sitt afstyrkande utlåtande från det betänkande, som afgafs af de komiterade, hvilka uppgjorde förslag till 1862 års konkurslag. Men då jag genomläser detta betänkande, kan jag icke se, att deri finnas starka skäl för afslag å motionen. Komiterade föreslogo då dessa tre månader från konkursens början såsom återvinningstid. När de föreslagit dessa tre månader, säga de sedan: »Komiterade befara ej att de i sitt förslag gått längre än nödvändigheten kräft. *En anmärkning i motsatt syftning torde vara att befara.*

Ang. ändring i
36 § 1 mom.
konkurslagen.
(Forts.)

Här erkänna komiterade, att de möjligen tagit tiden för kort, men de ansågo, att de då icke borde gå längre. Nu hafva omständigheterna gestaltat sig så, att denna tid är allt för knapp och att det därför är skäl att utsträcka den, hvilket kan ske genom att bifalla motionärens förslag. Ty ingen fara förefinnes för den icke gäldbundne egaren, utan blott för den gäldbundne, och det är den man skall hålla efter, så att han icke förskingrar sin egendom till förfång för borgenärerna.

Jag yrkar bifall till motionärens förslag och afslag å utskottets hemställan.

Herr *Smedberg* instämde i detta yttrande.

Herr *Edelstam*: Äfven jag ber att få yrka bifall till motionärens förslag, och jag gör det icke endast på de skäl, som af herrar *Waldenström* och *Persson* redan blifvit anförda, utan äfven på grund deraf, att tiden för återvinningstalans anställande i afseende på fastighet räknas från det lagfart meddelats. Lagfarten blir nemligen icke allmänt känd derigenom, att köpehandlingen, gåfvobrevet eller afhandlingen i öfrigt uppläsas vid rätten, utan först genom den kungörelse, som utfärdas rörande alla de lagfarter, som äro meddelade vid tinget. Denna kungörelse skall icke utfärdas förr än efter det tinget afslutats, ehuru inom en månad derefter. Om nu tinget börjar i januari och avslutas i medio af juli, händer att kungörelsen icke utfärdas förr än i augusti. Härigenom kan det ofta inträffa, att då lagfarten blir känd, så är tiden för återvinningstalans anställande försuten.

Denna omständighet är för mig ytterligare ett skäl att yrka bifall till motionärens förslag.

Med herr *Edelstam* instämde herr *G. Berg*.

Herr *Sven Nilsson*: Jag vill för min del instämman med den siste värde talaren.

Det förefaller verkligen något egendomligt, att lagutskottet icke kunnat utfinna några bättre skäl för sitt afstyrkande af motionen än de af fjolårets lagutskott anförda, då vi veta, huru grundligt dessa skäl då blefvo vederlagda under diskussionen här i kammaren och med hvilken stor majoritet motionärens förslag bifölls. Jag hade därför trott, att utskottet i någon mån nu åtminstone skulle sökt gendriva de skäl, som då uttalades för bifall till motionen. Men så har icke varit förhållandet.

Detta är för mig en ytterligare anledning att nu yrka bifall till motionärens förslag.

Härmed var öfverläggningen slutad, och sedan herr talmannen gifvit propositioner i enlighet med de yrkanden, som derunder före-

kommit, beslöt kammaren, med afslag å utskottets hemställan, bifalla den i ämnet väckta motionen.

Punkten 4.

*Ang. ändring i
60 § konkurs-
lagen.*

Herr *M. Dahn* hade i sin inom Andra Kammaren afgifna motion, n:o 188, föreslagit: »att Riksdagen för sin del beslutar sådan ändring i och tillägg till 60 § 4 kap. konkurslagen,

att 1:o fordringsegare, som enligt 6 § 17 kap. handelsbalken och lagen den 1 maj 1885 ega förmånsrätt, ej må för sådan sin fordran ega rösta vid val af god man eller syssloman i konkurs;

att 2:o fordringsegare, hvilkas fordran är in-tecknad i fastighet inom en tredjedel af fastighetens taxeringsvärde, ej heller må ega rätt att för sådan fordran deltaga i val af god man eller syssloman i konkurs;

att 3:o ingen på grund af fullmägt må ega rätt att, vid val af god man eller syssloman i konkurs, rösta för mer än en tiondedel af summan utaf de anmälda fordringsbeloppen.»

Under förevarande punkt hemstälde emellertid utskottet, att icke heller denna motion måtte af Riksdagen bifallas.

Emot denna utskottets hemställan hade reservationer anmälts af herr *H. Andersson* i Nöbbe-löf, som ansett att utskottet bort tillstyrka bifall till herr *Dahns* motion, och

af herr *Smedberg*, som ansett, att utskottet bort tillstyrka Riksdagen att för sin del besluta sådan ändring i 60 § konkurslagen, att ingen på grund af fullmägt skulle ega rätt att vid val af gode män eller sysslomän i konkurs rösta för mer än en tiondedel af summan utaf de anmälda fordringsbeloppen.

Efter föredragning af punkten anförde:

Herr *Dahn*: Samma motiv för min motion föreligger i år som i fjol, nemligen att det till följd af de många konkurser, som under senare tider egt rum, uppstått ett nästan yrkesmessigt jägtande efter befattningar såsom god man och syssloman, hvilket förhållande blifvit rent af olidligt på landsbygden. Det händer icke sällan, att personer, som alls icke hafva med konkursen att göra, resa omkring för att samla i hop fullmagter, hufvudsakligast hos sådana prioriterade fordringsegare, som icke hafva något att förlora i konkursen och följaktligen hvarken hafva skada eller gagn af valet till ifrå-gavarande befattningar. Sålunda inträffar det icke sällan, att spar-banker lenna sina fullmagter åt dessa ofta illiterate advokater. Dessa utse sig då sjelfva till gode män och sysslomän och bestämma på samma gång sjelfva sina arfvoden. I 44 § 4 kap. konkurslagen finnes stadgadt, att borgenärerna ega att, då sysslomän väljas eller *se dermera*, gifva dem särskild föreskrift att i förvaltningen rätta sig

Ang. ändring i
60 § konkurs-
lagen.
(Forts.)

efter; äfvensom att borgenärerna ega bland sig utse ett slags utskott eller en uppsyningsnämnd af en eller flera personer, inför hvilka syssломännen, när så fordras, hafva att redovisa. Denna kontroll omöjliggöres nu, af det enkla skälet att syssломännen, som ega majoritet bland borgenärerna, sjelfva naturligtvis anse någon kontroll onödig. Detta har äfven Kongl. Maj:t framhållit i sitt förslag till den nyligen antagna lagen angående rättens ombudsman. Det heter nemligen der, att det icke må öfverlemnas åt borgenärerna att bestämman arvodet för rättens ombudsman, och detta just därför att borgenärernas beslutande rätt ofta i verkligheten utöfvas af syssломännen. Det kan således låta tänka sig att syssломännen skulle bestämman ett högt arvode just för att förnöja rättens ombudsman, — för att undgå för sträng kontroll. Nu säger utskottet, att, hvad först angår mitt förslag, att innehafvare af in-teckningar inom en viss del af taxeringsvärdet icke skulle ega rätt att deltaga i dessa val, det skulle vara svårt att bestämman hvilka in-teckningar, som skulle anses vara fullt betryggande. En allmän uppfattning hos oss är dock den, att in-teckningar, som ligga inom halfva taxeringsvärdet anses betryggande, jag har föreslagit att in-teckningar, som ligga inom $\frac{1}{3}$ af taxeringsvärdet, skulle anses så säkra, att deras innehafvare ej borde i val till sysslomansbefattning få deltaga. Såsom bevis för att in-teckningar, som ligga inom halfva taxeringsvärdet, anses i vårt land såsom fullsäkra, vill jag framhålla den omständigheten, att de enskilda sedelutgifvande bankerna ega rätt att i sina grundfondshypotek innehafva dylika värdepapper till 50 procent utaf grundfondshypotekets hela belopp. Och dock är det grundfondshypoteket, som i främsta rummet ligger till grund för sedelutgifningsrätten. Vi veta vidare att, så vida reservfonden består i värdepapper, som äro likställda med grundfondshypotek, det vill säga in-teckningar inom halfva taxeringsvärdet, så ega dessa sedelutgifvande banker att utgifva sedlar äfven motsvarande reservfonden. Jag har velat anföra detta, icke af afvohet mot de enskilda bankerna, utan för att dermed visa att in-teckningar inom halfva taxeringsvärdet anses såsom fullt betryggande.

Utskottet förmenar äfven, att, om en sådan bestämmelse infördes, tvekan ofta kunde uppstå »om och i hvad mån en in-tecknings läge vore sådant, att dess innehafvare borde förvägras att för densamma rösta vid ifrågavarande val». — Det kan jag alldeles icke förstå. Ty tydligt är att, om hela in-teckningen ligger inom $\frac{1}{3}$ af taxeringsvärdet, så får man icke rösta för in-teckningen. Ligger deremot en del af in-teckningen inom och en del utom detta värde, så får naturligtvis in-teckningshafvaren rösta för den delen, som ligger utom detta värde, men icke för den andra delen. Till stöd för sin åsigt anför emellertid utskottet längre ned: »Detta inses lätt, om man besinnar att för bedömande af en in-tecknings läge erfordras icke blott tillgång till taxeringsbevis och gravationsbevis, hvilket sist-nämnda dessutom icke alltid torde kunna med tillräcklig skyndsam-

het erhållas, utan äfven visshet om verkliga beloppet af de fordringar, för hvilka hvarje å gravationsbeviset upptagen in-teckning vid den tid, då valet eger rum, utgör säkerhet. Visshet i detta afseende kan emellertid ingalunda alltid erhållas, då ju innehafvare af in-tecknad fordran icke behöfver bevaka densamma i konkursen.»

Hela detta resonnement förstår jag verkligen icke. Jag förmodar att det är ett sådant fall man menar, som der in-teckningen ligger som hypotek för en revers. Men der in-teckningen ligger som hypotek för reversen, är det icke reversen, som afgör huruvida borgenären får rösta, utan in-teckningen. Ligger således in-teckningen inom $\frac{1}{3}$ af taxeringsvärdet, så får han icke deltaga i valet, ligger den deremot utom, så skulle han få göra det.

Utskottet har slutligen framhållit de betänkliga rubbningar, som skulle vållas »i den med rättvisa och billighet öfverensstämmande grundsatsen, att hvarje borgenär bör i förhållande till storleken af sin fordran ega att på förvaltningen utöfva inflytande» — detta med särskild hänsyn till mitt förslag, att man skulle inskränka rätten att genom fullmägt rösta vid val af god man eller syssloman i konkurs. Men våra praktiska grannar i söder hafva ej dragit i betänkande en inskränkning i de större fordringsegarnes rätt. I Danmark har hvar och en, som eger någon fordran, rätt att rösta vid sysslomansval, och detta, som det heter, »under hänsyn till fordringens storrelse». Och samma rätt har man att rösta vid »kreditorudvalget», det vill säga tillsättandet af ett slags utskott, som har uppsigt öfver »kuratorerna» eller sysslomännen. Kuratorn skall äfven ställa borgen för sig, vare sig strax han blir vald eller sedermera när så fordras.

Nu kan det väl hända att åtskilligt annat i konkurslagen behöfde ändras i sammanhang med hvad jag i min motion föreslagit och jag har sett huru lagutskottet påpekat, bland annat, svårigheten att i hast anskaffa erforderliga gravationsbevis, äfvensom tvekan om hvem, som skulle betala dem. Jag föreställer mig dock, att de, som vore närmast intresserade i saken, också skulle anskaffa gravationsbeviset äfvensom betala detsamma. Emellertid ämnar jag afstå från mitt förslag och i stället föreslå en skrivelse till Kongl. Maj:t, i hvilken skrivelse jag anhåller att Riksdagen skulle anhålla, »det Kongl. Maj:t täcktes till nästa Riksdag framlägga förslag till sådan ändring i konkurslagen, att vid val till god man och syssloman i konkurs, prioriterad fordringsegare, hvars fordran är fullt tryggt och som således hvarken har skada eller gagu af nämnda val, ej må i sådant val deltaga;

att deltagande i dessa val på grund af fullmägt må inskränkas och begränsas; och

att den borgenärerna i § 44 konkurslagen tillförsäkrade rätt att i förvaltningen ingripa — hvilken rätt med nuvarande lagstiftning ofta nog är illusorisk — må af dem kunna göras gällande». Jag anhåller, herr talman, om proposition på detta mitt skrivelseförslag.

Ang. ändring i
60 § konkurs-
lagen.
(Forts.)

Ang. ändring i
60 § konkurs-
lagen.
(Forts.)

Herr Billing: Då motionären nu åter väckt hufvudsakligen samma motion som vid förra riksdagen, och denna då syntes omfattas med intresse af många ledamöter i kammaren, samt vid lagutskottets förevarande afstyrkande betänkande finnas fogade två reservationer, af hvilka den ena helt och hållet och den andra delvis instämmer i motionärens förslag, så skall jag anhålla att till en början få yttra några ord om herr Dahns motion. — Jag skall komma sedan till skrifvelseförslaget. — Jag vill då på förhand säga att, äfven om man principiellt hyllar samma åsigt som motionären, så är dock enligt min åsigt hans motion behäftad med så stora formella brister, att den såsom sådan omöjligen kan antagas. Nu kunde man tycka att, sedan ett skrifvelseförslag framkommit, man kunde förbigå sjelfva motionen och nöja sig med en granskning af skrifvelseförslaget innehåll. Men det torde dock vara erforderligt att först behandla herr Dahns motion, efter som man icke kan veta, om icke de två reservanterna, som ännu icke yttrat sig, fortfarande hålla på sina reservationer, och lika litet kan man veta, om icke någon annan i kammaren kommer att omfatta de hufvudgrunder, herr Dahn i sin motion framhållit.

Motionären föreslår i första momentet »att fordringsegare, som enligt 6 § 17 kap. handelsbalken och lagen den 1 maj 1885 ega förmånsrätt, ej må för sådan sin fordran ega rösta vid val af god man eller syssloman i konkurs;» I afseende härpå vill jag bara erinra herrarne derom, att 6 § i 17 kap. handelsbalken handlar om förmånsrätt för afrad, tionde och annan afgäld samt om förmånsrätt i fall af husröta, och att lagen den 1 maj 1885 handlar om förmånsrätt för utflyttningsbidrag. Hvarför motionären stannar vid 6 § 17 kap. handelsbalken och vid nämnda lag utan att fästa det ringaste afseende vid öfriga förmånsrättsegande borgenärer, som icke hafva fått in-teckning, det kan jag icke förstå.

Hvad andra momentet beträffar, så står der »att fordringsegare, hvilkas fordran är in-tecknad i fastighet inom en tredjedel af fastighetens taxeringsvärde, ej heller må ega rätt att för sådan fordran deltaga i val af god man eller syssloman i konkurs.» I afseende härå får jag förena mig med lagutskottet, som anfört skäl, hvilka jag finner alldeles ovederläggliga. Men jag vill tillägga, att motionären förbigått, bland annat, borgenärer, som hafva lös pant i handom. Sådana borgenärer förekomma särskildt i konkurserna i städerna, der de ofta innehafva den största delen af fordringarne i konkurserna, och de förekomma naturligtvis jemväl vid de större konkurserna på landet. Dessa borgenärens fordringar bestå af s. k. kapprocksreverser med hypotek af t. ex. in-teckningar, obligationer och andra värdepapper, hvilka kunna lemna den allra bästa säkerhet, och der hypoteken med tusentals kronor mången gång öfverstiga sjelfva fordringarne. Sådana fordringsegare — de skulle enligt motionens ordalag vara berättigade att rösta. Jag kan dock icke förstå, hvarför de skulle vara mera berättigade att rösta vid val af

god man eller syssloman än de som hafva inteckningar i fastighet till $\frac{1}{3}$ af taxeringsvärdet, hvilka inteckningar dock ofta kunna vara af ganska tvifvelaktig beskaffenhet. Och om jag har en skuldsedel med hypotek af inteckning i fastighet, hvilken inteckning otvifvelaktigt ej uppgår till t. ex. $\frac{1}{3}$ af fastighetens taxeringsvärde, då får jag rösta, men om jag kommer fram med en inteckning utan kappsrocksrevers, då skulle enligt motionärens förslag jag icke få rösta.

Således lider ju herr Dahns förslag i de båda första momenten af så stora formella brister, att det förefaller mig alldeles omöjligt att motionen kan blifva antagen af kammaren.

Hvad 3:dje momentet beträffar, föreställer jag mig att motionären menar, att ingen borgenär skall sjelf eller genom fullmäktig vid val af god man och syssloman få rösta för mer än $\frac{1}{10}$ af de i konkursen anmälda fordringsegarnes sammanlagda belopp.

Men denna mening är icke uttryckt, utan motionären har föreslagit någonting helt annat. Han har föreslagit, att en fullmäktig icke skall få rösta för mer än $\frac{1}{10}$ af borgenärernas anmälda fordringar. Man antog, såsom fallet är i många konkurser, att borgenären har fordringar på grund af flera papper. Då skickar han herr A. att föra talan för hans fordran på 10,000 kronor, herr B. att föra talan för en annan fordran på 10,000 kronor, och så går det undan för undan, och derigenom kan han komma att föra talan för mycket mer än $\frac{1}{10}$ af de anmälda fordringsbeloppen. Det som man velat vinna, det vinner man således icke genom herr Dahns förslag. — Deremot vinner man för borgenärerna åtskilliga kostnader. Men det har naturligtvis motionären icke brytt sig om, utan han har väl åsyftat att inga borgenärer skulle sjelfva eller genom fullmägt få rösta för mer än $\frac{1}{10}$ af fordringarna.

Hvad slutligen angår den af herr Dahn föreslagna skrifvelsen, så är det naturligt, att, när man skall fälla sitt omdöme i en sådan hast, som nu måste blifva händelsen, då skrifvelseförslaget ej förut varit känt, det skall vara svårt att yttra sig derom. Men jag tycker att den är mycket mera omfattande än motionen, och därför tviflar jag på att motionären har grundlagsenlig rätt att kunna få ett sådant skrifvelseförslag pröfvadt. I motionen är nemligen sagdt, hvilka särskilda förmånsrättsägande borgenärer enligt herr Dahns åsigt icke skulle få deltaga i valet af god man och syssloman; men här är detta ändradt, då det heter: »att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhåller, det Kongl. Maj:t täcktes till nästa Riksdag framlägga förslag till sådan ändring i konkurslagen, att vid val till god man och syssloman i konkurs, prioriterad fordringsegare, hvars fordran är fullt betryggad, och som således hvarken har skada eller gagn af nämnda val, ej må i sådant val deltaga;»

Herrarne finna, att detta skrifvelseförslag är betydligt mer omfattande än motionen. På grund häraf nödgas jag anhålla om afslag på detta skrifvelseförslag och bifall till lagutskottets hemställan.

Ang. ändring i
60 § konkurs-
lagen.
(Forts.)

Ang. ändring i
60 § konkurs-
lagen.
(Forts.)

Herr Andersson i Nöbbelef: Jag kan icke förstå, hvarför talaren på stockholmsbänken ingått på en så lång kritik af motionen. Då motionären redan frångått sitt förslag, vill det synas, som om talaren hade kunnat tåga härom, så mycket mer som ingen här yrkat bifall till detsamma. Talaren anmärkte sedermera, att kammaren icke skulle kunna upptaga skrifvelseförslaget, emedan det vore en ny motion. Så är emellertid icke förhållandet. Så fort det är väckt förslag om skrifvelse i samma ämne, som förut vid samma riksdag på grund af motion utgjort föremål för ständigt utskotts behandling, har kammaren rätt att bifalla det. Detta är något som ofta händt. Jag kan därför för min del icke se något hinder för motionären att väcka sitt skrifvelseförslag, och jag skall be att få yrka bifall till detsamma. Det är nogsamnt känt, huru som personer, hvilka icke hafva med konkursen något att göra, jägta efter sysslomans- och god mans-befattningarna och de många fördelar, som äro förenade dermed, då de sjelfva bestämma sitt arvode och sålunda förtjena rätt mycket på andras bekostnad. Jag tror att det skulle vara till stor fördel för alla, om det kunde läggas något hinder i vägen för sådana herrar, som använda dylikt geschäft, och jag önskar för den skull skrifvelseförslaget all framgång.

Herr Wendt: Sedan talaren på stockholmsbänken på det hela gendrifvit motionärens framställning, skall jag icke upptaga allt hvad han anför till försvar för sin motion.

Han nämnde, att eftersträfvane efter gode mäns- och sysslomannaplatserna ofta utgjordes af personer, som skaffade sig fullmagter från sparbanker och voro, om jag fattade honom rätt, i allmänhet tvetydigt folk. Jag förmodar dock, att sparbankerna se sig före, innan de lemna uppdrag åt någon att vara god man vid en konkurs och sålunda i deras händer lemna förvaltningen af sin egendom.

Vidare anför motionären, att det är lätt att utröna, huruvida en in-teckning ligger inom angifvet taxeringsvärde. Jag vågar dock påstå motsatsen. Jag skall anföra ett exempel, som jag tror bör vara tillräckligt upplysande. Vi antaga, att en konkursmassa har en fastighet, som är taxerad till 90,000 kr. Vid god mans-valet inställer sig en borgenär, som har en in-teckning på 10,000 kr. Enligt företedt gravationsbevis, om sådant finnes, hvilket dock i allmänhet kan vara svårt att skaffa, synes det, som om den in-teckning, för hvilken borgenären vill rösta, vore föregången af två andra in-teckningar, hvardera å 10,000 kr. Dessa in-teckningar företes emellertid icke. Det synes vid första påseendet uppenbart, att dessa tre in-teckningar ligga inom tredjedelen af taxeringsvärdet, men hvem vet huruvida in-teckningarna, som icke företetts, gälla fortfarande till hela sitt belopp eller om det fins några oguldna räntor, och, såsom man vet, är det förmånsrätt för tre års räntor och med 5 % skulle det göra 1,500 kr. Sådant är då ej lätt att utröna. Icke visar gravationsbeviset huru härmed förhåller sig.

Sedan kommer frågan om gravationsbevisets anskaffande och hvilka som skola göra det. Det kan ju hända, att en eller annan domare är benägen dertill, och det kan ju låta sig göra med god vilja, men i allmänhet äro domarena så upptagne af förhandlingarna vid tinget, att deras tid icke tillåter dem det. Sedan kan tillkomma den omständigheten, att gäldenär har fastighet i en annan domsaga. Då kan icke konkursdomaren meddela gravationsbevis rörande en sådan fastighet. När gravationsbeviset sålunda ej företes och domaren icke har tillfälle anskaffa det, skulle en sådan borge-när vara betagen sin rätt att välja god man och syssloman. För öfrigt är ju förhållandet, att innehafvare af in-tecknad fordran icke behöfver bevaka den i konkursen, och följaktligen kan dess verkliga belopp icke alltid med full vissbet utrönas. Jag fortfar att yrka bifall till utskottets förslag.

Ang. ändring i
§ 60 § konkurs-
lagen.
(Forts.)

Herr Dahn: Gent emot herr Billing vill jag yttra, att skälet, hvarför jag icke upptagit en del små förmånsberättigade fordrings-egare, är, att det nästan aldrig kommer i fråga att de bevaka sina fordringar, och utskottet säger sjelft, att »dessa fordringar i allmänhet uppgå till ett så ringa belopp, att den ifrågasatta inskränknin-gen i afseende på dem, annorlunda än i samband med en dylik inskränkn-ning för andra förmånsberättigade fordringar, saknar egentlig be-tydelse». Jag har visserligen förbisett hvad han nämnde, att det finnes lån med hypotek af obligationer och andra värdepapper, som kunna anses fullt ut lika goda som första klassens in-teckningar. Men der-för har jag också framlagt ett skrivelseförslag till Kongl. Maj:t, för att få en fullständig utredning af sjelfva saken.

Hvad åter beträffar rätten att begagna fullmägt vid dessa val, har det varit min mening, att man på grund af fullmägt icke skulle få rösta för mer än en viss del af de anmälda fordringarnas summa, och skälen framhållas i min motion. Om en person tager sina goda vänner till hjälp vid bevakningen och lemnar fullmagter åt flera personer, har jag ingenting deremot. Men han kan ju lika väl sjelf rösta för alla sina fordringar som fördela dem på andra. Man be-höfver emellertid derigenom icke befara, att något sysslomans-geschäftsmakeri skall på något sätt befordras. Det är just mot detta som ovilja uppstått, och det är detta motionen afser att omintetgöra. Nu har jag hört, att sista delen af skrivelseförslaget skulle gå ut-öfver hvad motionen innehåller, och får jag därför återtaga den delen, då förslaget skulle komma att lyda sålunda: »det Kongl. Maj:t täcktes till nästa Riksdag framlägga förslag till sådan ändring i konkurs-lagen, att, vid val till god man och syssloman i konkurs, prioriterad fordringsegare, hvars fordran är fullt betryggad och som således hvar-ken har skada eller gagn af nämnda val, ej må i sådant val deltaga; och att deltagande i dessa val på grund af fullmägt må inskränkas och begränsas.»

Häruti förenade sig herr *Andersson* i Nöbbelef.

Ang. ändring i
60 § konkurs-
lagen.
(Forts.)

Herr Lilienberg: Till hvad en ledamot i lagutskottet yttrat ber jag få lägga några ord.

Jag tror nog, att hvad motionären nu föreslår har företräde framför hans motion, men jag anser det ingalunda lämpligt att kammaren antager detta förslag. Jag tror att mot detsamma kunna framställas de anmärkningar talaren på stockholmsbänken redan anfört med fullt fog. Dessutom synes denna skrifvelse vara för mycket sväfvande och obestämd. Om Riksdagen skrifver till Kongl. Maj:t, bör den så tydligt som möjligt uttala hvad den vill. För öfrigt är det icke godt för kammaren att på rak arm antaga ett skrifvelseförslag, men det står ju motionären fritt att till nästa Riksdag framlägga sitt förslag. Jag yrkar bifall till lagutskottets hemställan.

Herr Billing: Äfven om herr Dahns skrifvelseförslag skulle få komma under ompröfning, så kan det dock icke gerna antagas, och jag skall be få å nyo läsa upp det, då möjligen åtskilliga ibland kammarens ledamöter icke tydligt uppfattat detsamma. Han vill nemligen att Riksdagen skall hos Kongl. Maj:t anhålla om utarbetande af lag, såsom orden lyda, att vid val till god man och syssloman i konkurs prioriterad fordringsegare, hvars fordran är fullt betryggad och som således hvarken har skada eller gagn af nämnda val, ej må i valet deltaga. Emellertid är det så, att möjligen kan man, då sysslomän väljas, hafva så pass reda på konkursen och hypotek och betydelsen af öfriga förmånsrätter, att man kan bilda sig något omdöme, huruvida en fordran är fullt betryggad och innehafvaren deraf således hvarken kan hafva skada eller gagn af det sätt, hvarpå konkursboet förvaltas, men i början af konkursen, då valet af god man eger rum, är det absolut omöjligt att hafva någon bestämd åsigt om den saken, och att skriva till Kongl. Maj:t och begära en lag, som man vet icke kan tillämpas, vill man väl ej. Jag fortfar därför att yrka afslag på skrifvelseförslaget.

Herr Smedberg: Jag har nedlagt min reservation mot lagutskottets hemställan i denna fråga. Denna reservation är alldeles lika med den reservation jag förra året afgaf mot lagutskottets äfven då gjorda afstyrkande. Den reservationen föranledde likväl då, att Andra Kammaren beslöt en återremiss till utskottet. Nu har motionären föreslagit en skrifvelse till Kongl. Maj:t, och det tror jag för min del vara bästa sättet att få frågan löst. Jag har emellertid nyss hört berättas, att Första Kammaren återremitterat utlåtandet, och därför tager jag mig friheten yrka återremiss till lagutskottet äfven från denna kammare.

Herrar *Andersson* i Löfhult, *Wieslander* och *Björkman* instämde häruti.

Herr Dahn: Jag hör, att betänkandet skall vara återremitteradt i Första Kammaren. Under sådana förhållanden återtager jag mitt skrifvelseförslag samt instämmer med herr Smedberg i hans yrkande om återremiss. *Ang. ändring i § 60 § konkurslagen.*
(Forts.)

Herr Andersson i Nöbbelöf: Äfven jag instämmer med herr Smedberg och yrkar nu återremiss.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, samt herr talmannen till proposition upptagit de yrkanden, som återstodo, eller om bifall till utskottets hemställan och om återremiss, beslöt kammaren återförvisa ärendet till utskottet för förnyad behandling.

§ 4.

Föredrogs vidare Andra Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande n:o 1 (i samlingen n:o 2), i anledning af väckt motion om förordnande af en statsinspektör öfver Stockholms folkskoledistrikt. *Om förordnande af en statsinspektör för Stockholms folkskoledistrikt.*

Utskottet hemställde i detta utlåtande, att förevarande inom Andra Kammaren af Herr O. V. Redelius afgifna motion, n:o 58, icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Herr Metzén erhöll ordet och yttrade: Som herrarne sett af detta betänkande, har jag nödgats afgifva min reservation mot det slut, hvartill utskottet kommit, och skall därför nu också be att få angifva de hufvudsakliga skäl, som bestämt mig därför. Jag kunde här vid lag inskränka mig till att åberopa de skäl, som upptagits i reservationen, men skall dock be att få ytterligare tillägga några ord.

Det är icke blott här i Stockholm, som det finnes antagen en särskild kommunens inspektör för skoldistriktet, utan så är äfven förhållandet i åtskilliga andra städer, exempelvis Göteborg, Malmö och Norrköping, i hvilka städer dessutom finnas särskilda statsinspektörer. Då nu Kongl. Maj:t funnit det nödigt att i dessa sistnämnda städer tillsätta statsinspektörer, men underlätit att göra det här i Stockholm, kan det väl icke annat än förefalla något besynnerligt, att hufvudstaden kommit i ett sådant undantagsförhållande. Man har väl invändt häremot och sagt, att en af distriktet särskildt tillsatt inspektör skulle komma i kollision med statsinspektören, men jag frågar, om i de städer, der båda slagen af inspektörer finnas, något sådant förhållande har inträffat. Det har jag åtminstone mig icke bekant och tror heller icke att så skett.

Man har också sagt, att tillsättandet af en särskild statsinspektör för Stockholm skulle ske helt och hållet pro forma och varda utan egentligt gagn. Men så har icke varit förhållandet i andra städer. Det har nemligen hänt, och det just i närvarande tid, att stats-

Om förordnande af en statsinspektör för Stockholms folkskole-distrikt.
(Forts.)

inspektören i Göteborg för rättelse hos domkapitlet anmäلت en åtgärd, om hvars lagenlighet man varit tvifvelaktig. Och att man här i Stockholms folkskoleöfverstyrelse tillåtit sig olagligheter, hvilka icke gerna kunde egt rum, i fall en statsinspektör här funnits, det torde vara temligen allmänt bekant. Det är heller icke många år sedan denna folkskoleöfverstyrelse tillsatte lärare och lärarinnor, hvilka icke voro behöriga att vinna anställning i folkskolorna. Distriktsinspektören protesterade häremot så kraftigt han kunde, men det ledde till ingen åtgärd. Slutligen blef saken äfven omtalad här i Riksdagen, och då måste öfverstyrelsen hos Kongl. Maj:t anhålla, att de lärare och lärarinnor, som styrelsen olagligen tillsatt, måtte varda berättigade att innehafva de tjänster, till hvilka de af densamma blifvit utnämnda. Derjemte utgaf Kongl. Maj:t den 30 september 1887 en förordning, som bestämde, huru sådana personer, som öfverstyrelsen emot gifven lag tillsatt, kunde vinna behörighet att erhålla anställning i folkskolorna.

Man har också invänt mot tillsättandet af en statsinspektör i Stockholm, att derigenom skulle tillskapas en ny tjänsteman, som skulle kräfvä lön för sitt besvär. Jag tror dock icke, att man behöfver frukta för, att något nytt anslag skulle behöfvä ifrågakomma, ty Riksdagen har en gång för alla lemnat anslag till rikets seminarier såväl som till folkskoleinspektörerna. Detta anslag synes mig heller icke behöfvä öfverskridas, derest en särskild statsinspektör tillsattes i Stockholm, ty jag tror, att med god hushållning skulle det anslag, som då en gång för alla beviljades, vara fullt tillräckligt att aflöna äfven en statsinspektör i hufvudstaden.

Folkskoleinspektörerna, som finnas i riket, uppgå till icke mindre än 54, och af dessa har Linköpings stift icke mindre än 6 stycken. Jag tror och jag vet, att i sistnämnda stift hade inspektörernas antal kunnat vara något mindre, och likasom i detta hade äfven inom andra stift en och annan inspektör väl kunnat indragas. Under sådana omständigheter skulle Riksdagens anslag mer än väl kunna räcka till att aflöna äfven en statsinspektör i Stockholm.

Det är hufvudsakligen på dessa skäl och dem jag anfört i min reservation, jag tager mig friheten att yrka bifall till föreliggande motion.

Vidare anförde:

Herr Nyström: Mig synes att de skäl, utskottet anfört för sitt afstyrkande af motionen, äro tillfyllestgörande. Jag påminner äfven derom, att, när Andra Kammaren så nyligen som år 1888 hade ett liknande förslag under ompröfning och då icke fann detta förtjena bifall, ligger redan deri ett skäl att nu icke bifalla föreliggande motion, allra helst som icke kan styrkas, att sådana omständigheter förekommit, som i år skulle kunna föranleda en annan utgång i kammaren. Äfvenledes kan man ju säga, att det nuvarande

inspektoratet för Stockholms folkskolor visat sig verka på ett i allmänhet tillfredsställande sätt och medföra goda resultat. Under sådana förhållanden har man ju icke något särskildt skäl att ändra detsamma. Men till dessa skäl, som tala för ett afstyrkande af motionen, kommer äfven något annat. Det ligger nemligen för närvarande på öfverstyrelsens för stadens folkskolor bord ett förslag till omorganisation af styrelsen i så måtto, att dess medlemmar skulle väljas för tre år i sänder med en viss afgång i tur, hvarigenom öfverstyrelsen skulle vinna den kontinuitet, som den nu saknar. Med denna ökade kontinuitet skulle med nödvändighet följa en långt fastare ställning för folkskoleinspektören i hufvudstaden, än hvad han nu har. Då sålunda ett förslag redan blifvit framställt i den af motionären antydda rigtningen, ligger häri en ökad anledning att för närvarande icke bifalla motionen.

På grund häraf tillåter jag mig att yrka bifall till utskottets afstyrkande förslag och afslag å motionen.

Herr Bergman: Jag förmodar, att herrarne icke misstänka, att jag har för afsigt att yttra mig om sjelfva motionen. Men med anledning af ett yttrande, som fäldes af reservanten, ber jag att få lemna en upplysning. Han sade nemligen, att öfverstyrelsen för Stockholms folkskolor på 1880-talet skulle hafva tillsatt åtskilliga lärarinnor, som icke voro kompetenta. Som jag vid detta tillfälle var ledamot af styrelsen, har jag reda på, huru med denna sak förhåller sig. De lärarinnor, som icke skulle hafva varit kompetenta, voro sådana personer, som genomgått ett högre lärarinneseminarium. Det stod nemligen i folkskolestadgan, innan den senast blef omarbetad, att kompetensvilkoret för att blifva anställd såsom lärarinna vid folkskola var att hafva genomgått ett statens lärarinneseminarium, och att detta nu ifrågavarande högre lärarinneseminarium var ett statens seminarium, torde väl icke någon vilja förneka. Sedermera, när stadgan på Riksdagens begäran omarbetades derigenom, att alla dithörande, förut spridda, olika författningar sammanfördes till ett ordnad helt, blef den ifrågavarande bestämmelsen ändrad sålunda, att deri står »folkskolelärare- eller folkskolelärarinneseminarium». Hvarför denna ändring vidtagits, vet jag icke, men säkert är, att dessa ord icke funnos der, innan omarbetningen skedde, hvarom, om jag icke missminner mig, rektor Winkrans upplyste kammarens ledamöter, då frågan förra gången var på tal här i kammaren. De ifrågavarande lärarinnorna voro således, då de utnämndes till sina befattningar, fullt kompetenta härtill och kunde följaktligen icke genom en sedermera gjord förändring i folkskolestadgan blifva inkompetenta till de platser, hvartill de under en föregående tid varit kompetenta. Således ber jag få nämna, att dessa lärarinnor *icke* voro inkompetenta, då de sökte sina platser.

En annan märkvärdighet tillkom i och med denna ändring i folkskolestadgan. Såsom kompetensvilkor för anställning som folk-

Om förordnande af en statsinspektör för Stockholms folkskole-distrikt.
(Forts.)

Om förordnande af en statsinspektör för Stockholms folkskole-distrikt.
(Forts.)

skolelärarinna bestämdes då att sökande skulle ha genomgått något af rikets folkskolelärarinneseminarier, och genom ett senare tillägg till stadgan för dessa seminarier medgafs lärjunge, utexaminerad från högre lärarinneseminarier i Stockholm, att för vinnande af sådan kompetens deltaga i fjerde klassens praktiska öfningar vid folkskoleseminarierna. Härigenom har inträffat, att de lärarinnor, som genomgått högre lärarinneseminarier och som äro kompetenta att vinna anställning vid ett folkskolelärarinneseminarium, icke äro kompetenta att få anställning vid en folkskola. Dessa lärarinnor få sålunda icke samma kompetens som deras nyss utexaminerade elever ega.

Det anmärktes också, att de ifrågavarande personerna, som blifvit tillsatta af folkskoleöfverstyrelsen, gått in med en begäran till Kongl. Maj:t att blifva förklarade för kompetenta i det antydda afseendet. Detta är icke alldeles med verkliga förhållandet öfverensstämmande. De blefvo nemligen en liten smula oroliga icke för att behöfva mista sina platser, men de tänkte, att den tid kommer, då vi söka pension, och det är alltid oroligt att icke veta, huruvida man kan vara fullt säker i det afseendet för den tid, som komma skall. Detta var anledningen, hvarför de ingingo med den nämnda begäran, hvilken naturligtvis bifölls.

Herr P. Waldenström: Herr talman! Eftersom man nu åter igen bragt på tal denna fråga, som herrarne veta att jag intresserat mig för, så skall jag be att få yttra några ord för att gent emot herr Bergman inlägga en liten gensaga. Han påstod, att de omtalade 13 lärarinnorna verkligen voro kompetenta, då de tillsattes, och att han så mycket mera kunde säga detta, som han var ledamot i öfverstyrelsen, då detta skedde. Att emellertid Kongl. Maj:t icke varit af samma tanke som herr Bergman i detta afseende, framgår deraf, att när de 13 lärarinnorna sedan sökte dispens, så beviljades den. Hade Kongl. Maj:t ansett, att de redan varit kompetenta, så hade han naturligtvis förklarat ansökningsen icke till någon hans åtgärd föranleda. Men just den omständigheten, att Kongl. Maj:t gaf dem dispens, visar, att kompetensen förut sänkades. För dessa 13 lärarinnor har nu emellertid Stockholm i statsbidrag under flera år reqvirerat och fått 4,000 kronor årligen *mer* än Stockholm enligt gällande lag haft rättighet att få; ty för en till ordinarie lärarinneplats icke kompetent extra lärarinna utgör lönebidraget 125 kronor, men för en ordinarie lärarinna omkring 450 kronor. För hvar och en af dessa lärarinnor har sålunda Stockholm fått ungefär 325 kronor mer än det rätteligen skulle haft. Sådant hade icke kunnat ske, om här funnits en statsinspektör.

Hvad beträffar den andra saken, som herr Bergman anmärkte, nemligen att det vore besynnerligt att icke elever, som genomgått högre lärarinneseminarier, skulle ha rättighet att söka folkskolelärarinnebefattning, när de hafva rättighet att söka plats som lärarinnor

vid seminariet för utbildande af lärarinnor, så ligger häri alls ingenting märkvärdigt. En filosofie kandidat har rätt att söka lärarplats vid folkskolelärareseminarium, men icke vid folkskola. Ty vid ett seminarium är han endast ämneslärare, men i en folkskola skall han undervisa i alla ämnen, och dertill fordras, att han skall hafva genomgått den praktiska kursen i fjerde klassen af folkskolelärareseminarium. Och det vore högst märkvärdigt, om dessa qvinnor, som utgått från det högre lärarinneseminariet efter en allenast tre-årig kurs, skulle anses såsom så märkvärdiga företeelser här på jorden, att de skulle i rättigheter stå framför en filosofie kandidat. För öfrigt skola herrarne lätt kunna finna, att man kan gå ut ifrån högre lärarinneseminarium utan att ha betyg i alla de ämnen, som ingå i folkundervisningen, och då vore det väl orimligt, att en elev som genomgått detta seminarium, utan vidare skulle anses kompetent till lärarinneplats vid folkskola. Sedan jag 1887 väckt denna fråga på tal, ingingo så väl öfverstyrelsen för Stockholms folkskolor som ock styrelsen för det märkvärdiga högre lärarinneseminariet till Kongl. Maj:t med en begäran, att de elever, som utexaminerats från detta seminarium, måtte förklaras kompetenta att söka lärarinneplats vid folkskola i fall de icke redan vore det. Denna petition *afslogs* helt enkelt, hvilket åter visar, hvad Kongl. Maj:t, i olikhet med herr Bergman, tänkte om deras kompetens. Men Kongl. Maj:t medgaf dem samma rättighet som en filosofie kandidat eller en student, som aflagt teologisk examen, nemligen rättighet att genomgå en praktisk kurs i fjerde klassen af folkskolelärareseminarium och derigenom vinna kompetens.

Jag skall för resten icke befatta mig med saken. Men nog är det märkvärdigt, att, när helst eljest statsmedel till blott ett par, tre tusen kronor anslås för t. ex. en flickskola, så är staten genast angelägen att förordna en inspektör, men när staten anslår till Stockholm mellan 2- och 300,000 kronor för folkundervisningen, då skall det icke behövas någon inspektör. Det är ingenting, säger man, som här påkallar en statsinspektör; här råda inga missförhållanden. Men då frågas: hvad är det, som gör att Stockholm är så förträffligt och märkvärdigt framför alla andra kommuner? Eller har man visat, att i andra kommuner råda missförhållanden, innan man öfver dem förordnat inspektör?

Saken kom upp helt enkelt på det viset, att den förre inspektören i Stockholm begärde af dåvarande ecklesiastikminister att på samma gång få bli statsinspektör. Detta ville icke statsrådet gå in på. Men han fann det obehagligt att derefter vid hans sida förordna en statsinspektör. Sedan har det fått vara som förut, och nu vill Stockholm, att det skall få vara så ändå längre. Och att herr Bergman icke vill ha någon statsinspektör, det är alls inte att undra på, då han, med en rösts öfvervigt, blifvit af öfverstyrelsen vald till kommunens inspektör.

*Om förord-
nande af en
statsinspektör
för Stockholms
folkskole-
distrikt.
(Forts.)*

Herr Liljeholm: Herr talman! Den förste talaren fälde ett par yttranden, som jag ber att få bemöta. Han uppgaf, att det anslag, som af Riksdagen stälts till Kongl. Maj:ts förfogande för folkskoleinspektörernas aflöning, var så stort, att det med iakttagande af en klok hushållning borde räcka äfven till aflöning åt en statsinspektör öfver Stockholms folkskolor. Sanna förhållandet är, att detta anslag, som för närvarande uppgår till 95,000 kronor för år, icke på långt när räckt till, utan att det uppstått en brist af icke mindre än omkring 10,600 kronor för hvardera af de sista två åren.

Det andra påståendet gick ut derpå, att Stockholm skulle genom att bifalla motionärens förslag blifva likställt med Göteborg, Malmö och Norrköping. Detta blefve dock icke fallet; ty i dessa städer är statsinspektören icke endast tillsatt för staden, utan har derjemte inspektion öfver skoldistrikt på landet, der icke några privata inspektörer finnas.

Det erkännandet vill jag emellertid gifva motionären, att hans motion otvifvelaktigt pekar på ett missförhållande, nemligen att ingen inspektion utöfvas af staten öfver Stockholms folkskolor; men dermed vill jag icke hafva sagt, att denna oegentlighet blefve undanröjd genom att bifalla motionen. Tvärt om skulle derigenom andra olägenheter, för att icke säga orimligheter, framträda ännu skarpare. Enligt nu gällande instruktion för statens folkskoleinspektörer, hör i första rummet till deras åligganden att gifva råd och upplysningar för undervisningens ordnande samt mera speciella anvisningar åt lärarepersonalen. Hvad skulle följden blifva, i händelse Stockholm finge två inspektörer, som hade olika uppfattning i nämnda afseende? Kollision skulle lätt kunna uppkomma, hvarigenom skolan tillskyndades endast skada.

Lämpligaste sättet för frågans lösning vore, att Kongl. Maj:t läte utarbета en särskild, efter förhållandena lämpad instruktion för statens inspektörer öfver folkskolorna i de städer, som hafva egna inspektörer, och, sedan detta skett, toge i öfvervägande, huruvida en statsinspektör borde tillsättas äfven i Stockholm. Men sistnämnda åtgärd bör icke vidtagas, så länge vi hafva den nu gällande instruktionen.

Jag yrkar därför bifall till utskottets hemställan.

Herr Lyttkens: Motionären utgår från den princip, att det är icke den enskilda kommunen som bör välja folkskoleinspektör, utan att det bör öfverlemnas åt Kongl. Maj:t att utnämna honom, på sätt som nu också i öfriga rikets delar eger rum. Utan att vilja klandra de af staten tillsatte inspektörerna, tror jag dock, att det skulle vara för folkskolan mycket bättre, om staten icke tillsatte inspektörer, utan att landstingen finge tillsätta dem, naturligtvis då också med skyldighet att bidra till deras lön. Som förhållandet nu i allmänhet är, så hafva dessa inspektörer så knapp

aflöning, att de icke kunna egna sig uteslutande åt sitt värf. Ifrån den ort jag tillhör kan jag nämna ett par exempel. Vi fingo först till inspektör en person, som var rektor vid allmänt läroverk. Den, som vet hvad sådant arbete fordrar, kan ock förstå, huru svårt det skulle vara för denne att på samma gång sköta inspektionen i en så vidsträckt provins som Halland, der det finnes öfver 200 skolor. Så fingo vi en kontraktsprost. Äfven han, såsom prost, hade så mycket att göra, att han icke kunde tillbörligen egna sig åt sin inspektörsbefattning. Nu för närvarande ha vi en person, som är lärare vid en folkhögskola, men på samma gång lärare vid en landtbruksskola och tillika föreståndare för begge. Huru skall en person med så viktiga poster kunna sköta äfven inspektörsbefattningen uti en trakt, der det finnes öfver 90 landskommuner? Utaf denna anledning ha stadskommuner sjelfve tillsatt inspektörer. Men hvad blir följden af dessa dubbla inspektörer? Jo, de kunna lätt komma i olika åsigtter, och då kommer der att ega rum en slitning, som kan bli ganska obehaglig. Jag tror med den utveckling, som folkskolorna nu uppnått och med det intresse, hvarmed de omfattas äfven i de små kommunerna, att det skulle vara mycket bättre, om, i stället för att gå den väg som motionären nu yrkar, vi finge en motion i den riktning, att landstingen skulle få tillsätta inspektörer öfver hela landet. De skulle då kunna välja personer, som kunde egna sig uteslutande åt sitt värf, egna folkskolan den tillsyn och den vård den behöfver. Staten har ju icke af Riksdagen så tillräckliga tillgångar att den kan löna en inspektör så, att han kan uteslutande egna sig häråt. Jag kan gerna säga, att det landsting jag tillhör, också redan har förklarat och sagt: »vi skola bidra till folkskoleinspektörens aflöning, men med villkor att vi få tillsätta honom och att han får egna sig *uteslutande* åt befattningen.»

Jag yrkar emellertid afslag å motionen.

Herr Östberg: Herr talman! I den vid betänkandet fogade reservationen uttalar reservanten en mening, som jag icke tror bör lemnas oemotsagd. Han påstår, att det strider mot gällande folkskolestadga och andra förordningar rörande folkundervisningen, att ingen statens inspektör är förordnad öfver Stockholms skoldistrikt. Men om man läser det sista stycket i förordningen den 20 januari 1882, så står der: »utan hinder af denna stadgas bestämmelser gälle hvad för särskilda orter är eller kan varda annorlunda föreskrifvet.» För Stockholm gäller kongl. förordningen af år 1861, och läser man båda dessa författningar jemte hvarandra, så skall man finna, att det icke varit meningen, att bestämmelserna i 1882 års folkskolestadga skulle tillämpas i Stockholm.

Då reservanten yttrade sig, sökte han visa, att det lände till skada för folkskolan, att ingen statens inspektör vore anställd i Stockholm. Han anförde, för att bestyrka detta, något som för ett

Om förordnande af en statsinspektör för Stockholms folkskole-distrikt.

(Forts.)

Om förordnande af en statsinspektör för Stockholms folkskole-distrikt.

(Forts.)

par år sedan var föremål för debatt i denna kammare, eller att 13 lärarinnor skulle varit anställda utan att vara kompetenta, men denna sak behöfver jag icke beröra, ty derom har redan tillräckligt blifvit taladt. Hvad som dock är säkert är, att dessa lärarinnor voro fullt dugliga att sköta sina platser.

Reservanten erinrade också om ett nyligen af öfverstyrelsen fattadt beslut, som enligt hans mening var olagligt, och uttalade såsom sin mening, att ett sådant beslut aldrig skulle blifvit fattadt, om det funnits en statens inspektör i Stockholm. Jag kan för min del icke tro, att öfverstyrelsens beslut blifvit ett annat, äfven om en statsinspektör varit förordnad för Stockholms skolor. Jag kan icke tro, att öfverstyrelsen, som består af tre personer i en själfständig och framstående samhällsställning, skulle till följd af invändningar från inspektörens sida afstått från ett beslut, som, enligt dess åsigt, varit lagligt och lämpligt. Jag vill icke yttra mig i sak om det ifrågavarande beslutet. De, som tagit kännedom derom, veta emellertid, att beslutet öfverklagades i stadgad ordning, och jag kan icke tro, att statens inspektör kunnat göra annat än hvad som på enskild väg gjordes, nemligen att draga saken under Kongl. Maj:ts pröfning.

Då reservanten söker visa, att inrättandet af en statens inspektörsbefattning skulle blifva till gagn äfven i Stockholm, anför han såsom skäl endast att detta i andra städer visat sig vara nyttigt. Detta anser jag dock icke vara något bevis för saken, ty han hade bort påpeka, i hvilka punkter man hade anledning att vänta någon gynsam inverkan.

Herr Waldenström gjorde den frågan: hvad är det, som gör, att Stockholm icke behöfver en statens inspektör? Det är icke svårt att besvara den frågan. I Stockholm finnas en mängd personer, som äro kompetente att bedöma skolfrågor och äro intresserade för skolan, och man kan därför med visshet der påräkna ett liffigare deltagande i och intresse för skolans angelägenheter, än fallet kan vara i flertalet af andra kommuner. Det framgår häraf otvetydigt, att själfstyrelse i Stockholm är mer berättigad än på andra ställen. Jag ber också att få erinra derom, att man från ecklesiastikdepartementets folkskolebyrå följer folkskolan i Stockholm med stor uppmärksamhet, och det är naturligt, att detta utan svårighet låter sig göra, under det att nämnda byrå icke har tillfälle att på samma sätt följa folkskolans verksamhet i andra kommuner.

Det vore för öfrigt väl, om man på undervisningens område lika väl som på andra områden låte själfstyrelsen utveckla sig, ty man väcker och stegrar på så sätt intresset, och själfstyrelsen måste blifva fruktbringande på detta område.

Motionären anser, att man bör inrätta en statens inspektörsbefattning i Stockholm hufvudsakligen af det skäl, att sådana befattningar finnas på andra ställen, men då det visar sig, att Stock-

holms folkskoleväsende under 30 år utvecklats på ett tillfredsställande sätt utan någon dylik inspektör, så anser jag, att man bör låta de nuvarande förhållandena fortfara och icke slå in på oöprofvade vägar. Jag tror, att man långt ifrån att förändra dessa förhållanden i Stockholm, fast hellre borde utsträcka denna frihet till andra städer, t. ex. Göteborg och andra större städer. Att anordna kontroll blott för kontrollens skull tjenar till intet.

Om förordnande af en statsinspektör för Stockholms folkskole-distrikt.

(Forts.)

För öfrigt instämmer jag med den siste talaren. Jag har för några år sedan väckt en motion i syfte, att landstinget skulle få utföra inflytande på tillsättande af statens inspektörer, och detta gjorde jag för att framkalla intresse för saken i de olika orterna. Den siste talaren anförde, att man i hans hemort ville hafva en inspektör, som uteslutande egnade sig åt sin befattning och därför erhöle särskild ersättning af landstinget. Så har förhållandet äfven varit i Stockholms län. Vi hafva under flera år lemnat betydliga bidrag till en folkskoleinspektör, under vilkor att han uteslutande skulle egna sig åt inspektionen.

Jag anhåller om bifall till utkottets hemställan.

Herr Metzén: Jag ber kammaren om ursäkt att jag ännu en gång tager till ordet i denna fråga, men jag ville bemöta ett yttrande från göteborgsbänken. Den talaren påstod, att jag skulle yttrat, att det nuvarande statsanslaget vore fullt tillräckligt att bereda tillgång till lön åt en ny inspektör. Jag yttrade visserligen detta, men jag tillade, att det kunde ske endast under förutsättning »af god hushållning», och då blir meningen en annan än talaren ville deri inlägga. Jag vågar fortfarande påstå, att *med god hushållning* anslaget skall räcka till aflöning af en statens inspektör i Stockholm, ty det finnes, såsom jag förut nämnt, mer än femtio sådana inspektörer i riket, och det torde dock vara väl mycket.

Samme talare yttrade äfven, att det skulle kunna inträffa, att i stad, der det finnes en af kommunen och en af staten tillsatt inspektör, dessa kunde komma att lemna lärare och lärarinnor *olika* råd och anvisningar. Om så vore förhållandet i Göteborg, beklagar jag detta, men jag föreställer mig att det icke gerna bör kunna komma i fråga, ty statens inspektör meddelar sig icke med lärarne eller lärarinnorna i sådant afseende. utan med vederbörande skolråd. Det är dit han lemna råd och upplysningar, vanligen skriftligen efter förrättad inspektion. Jag anhåller, herr talman, fortfarande om bifall till motionen.

Herr Gumælius: Jag anser, att denna fråga bör betraktas äfven såsom en anslagsfråga. Så betraktades den åtminstone sista gången frågan var före. För två år sedan öfvades samma sak i statsutskottet såsom en finansfråga, afstyrktes der och föll i riksdagen. Jag har därför mina betänkligheter vid att denna fråga nu återkommer — utan att vara förenad med någon anslagsbegäran —

Om förordnande af en statsinspektör för Stockholms folkskole-distrikt.
(Forts.)

i denna oskyldiga form. Man skulle nemligen skrifva till Kongl. Maj:t och anhålla, att han vore så god och tillsatte denna tjänst. Men man skulle icke bilägga skrifvelsen någon utredning, om hvilken kostnad detta förorsakade. Naturligtvis accepterar Riksdagen i ty fall hvad som kommer att äskas och behofvet kräfver, men detta är ändock icke det vanliga förfarandet vid frågor, som gälla tillsättande af en tjänst, och jag tycker, att äfven denna synpunkt bör tagas i betraktande. Jemväl af det skälet synes mig förhållandet vara bättre som det nu är. Jag hemställer om bifall till utskottets afstyrkande framställning.

Herr Winkrans: Äfven jag hyser den åsigten, att motionen bör afslås, och jag gör det hufvudsakligen på den grund, som anförts af utskottets ordförande. nemligen att det för staten vore en vinst, om kommunerna sjelfva sökte att öfvertaga sitt skolväsende och intressera sig därför. Vi äro i dessa år vittnen till den glada företeelsen, att våra flickor, som förut fått nöja sig med en högst tarflig uppfostran, hufvudsakligen i intellektuellt hänseende, nu fått skolor, som i många afseenden kunna täfla med statens och möjligen i ett och annat hänseende öfverträffa dem. Detta sker genom kommunens uppoffringar, om icke direkt, så genom enskilda medlemmar af dessamme. Män och kvinnor förena sig om att söka åstadkomma det bästa möjliga. Staten gifver dessa föreningar ett obetydligt stöd, ja, alltför obetydligt, men dessa verka det oakadt välgörande. Man bör från statens sida glädja sig åt att något sådant yppar sig i landet. När kommunen såsom en juridisk personlighet eller enskilda medlemmar deraf söka att åstadkomma ett godt skolväsende inom hvilket område som helst, så ligger det ju i statens välförstådda intresse att uppmuntra och icke att hämma det. Här i Stockholm och äfven i andra större kommuner gör man mera för sitt folkskolväsen än blott den juridiska skyldigheten tillförbinder. Stockholm och Göteborg t. ex. gifva mera för detta ändamål, än de äro skyldiga till, men de göra det. därför att de inse, hvilken vigt och betydelse en god uppfostran har för det uppväxande släktet, så väl för samhället i stort som äfven för individerna. Derfor sky de icke uppoffringen. Detta är glädjande att se och de större kommuner, hvilka ega så väl större tillgång på penningar som på insigtsfulla personer, hvilka med nit och intresse egna sig åt skolväsendet, gagna icke endast sig sjelfva utan bela landet genom dels det goda exemplet och dels genom der sålunda vunna större insigter och erfarenheter.

Nu har det sagts, att man skall försöka åstadkomma likformighet mellan Stockholm och det öfriga landet.

Jag har nemligen knappt hört något annat skäl anföras, för att få till stånd denna folkskoleinspektion i Stockholm å statens vägnar, än denna likformighet. Men det skälet spelar enligt min tanke en obetydlig rol. Jag tror, att långt ifrån att vara en välsignelse, är det tvärt om till skada att af rena teoretiska grunder jaga efter lik-

formighet. Jag tror, att, om skolväsendet kunde utveckla sig något olika på olika ställen. allt efter hvarje ords förhållanden, skulle det snarare vara en fördel än en olägenhet. Och då man jemför utgifterna för statsinspektionen t. ex. i Göteborg och på andra ställen, så finner man, att den uppoffring staten gör för inspektionen i Göteborg är nästan = 0. Ty så vidt jag icke är origtigt underrättad, har inspektören der 300 kr. i årligt arvode, och för detta belopp skall han tillse skolväsendet i Göteborg samt åtskilliga lärad omkring, jag tror en fjerde- eller femtedel af Göteborgs stift. För detta ringa arvode kan staten omöjligen ställa några anspråk på inspektören. Deremot är det staden, som ställer anspråk på sin inspektör. Men så lönar den honom också med en 5 à 6,000 kr. och söker få en af de dugligaste skolkarlar som stå att finna, samt fordrar att han skall egna alla sina krafter åt denna befattning, se till att allt uppfylles så noga som möjligt och hålla skolväsendet i godt stånd. Och långt ifrån att, såsom reservanten synes antaga, få en osjelfständig person, som blott skulle rätta sig efter skolrådets önskuningar, söker man att genom hög aflöning locka en skicklig och sjelfständig person att åtaga sig denna befattning. Och de inspektörer jag sett i Stockholm och Göteborg hafva just varit sådana personer. Den senaste inspektören i Stockholm tror jag satt ungefär 25 år på platsen, hvilket visar, att man icke lättsinnigt kastade bort en dugande förmåga, utan behöll honom länge.

Om förordnande af en statsinspektör för Stockholms folkskole-distrikt.

(Forts.)

Nu har en talare antydt, att Stockholms stad skulle tillåtit sig åtskilliga olagligheter, och detta rör isynnerhet de 13 lärarinuorna, som hade högre bildning än som behöfdes för att bli folkskolelärarinnor. De hade gått ut från seminariet för bildande af lärariunor för högre folkskolor. Enligt de författningar, som gälde före 1882, voro de icke endast reelt, utan äfven formelt berättigade att söka anställning vid folkskolan. Men så begärde Riksdagen att få dessa många författningar, som rörde folkskolan, ordnade, så att man kunde få se dem någorlunda systematiskt uppställda i ett arbete, och detta verkställdes af en komité som regeringen tillsatte af uteslutande folkskolemän eller personer, som voro intresserade för folkskoleväsendet. Då, utan att hvarken Riksdagen eller, så vidt jag vet, regeringen begärt det, lyckades man få in den förändring i stadgan, att i stället för att det förut stod: »statens seminarier för bildande af lärarinnor», sattes nu in »statens folkskolelärareseminarium för bildande af lärarinnor». Att Riksdagen icke hade reda på detta, är temligen säkert, och man har sagt, att till och med dåvarande departementschefen knappt hade reda derpå, utan blef ganska öfverraskad, då han fick veta, att somliga lärarinnor tillsatts utan att vara kompetenta. Den senare historien vill jag dock icke gå i full borgen för. Nu säger en talare på geflebänken, att staten derigenom gjorde en förlust på 4,000 kr. Detta är sant, om talaren kan bevisa att dessa 13 lärarinnor voro sämre än de som utgått från folkskolelärareseminarier och om de icke kunde sägas utöfva lika godt inflytande på barnen som

Om förordnande af en statsinspektör för Stockholms folkskole-distrikt.
(Forts.)

dessas. I annat fall tror jag icke denna historia har synnerligt stor betydelse.

Enligt min tanke bör man alltså icke för en ensidig likformighet sträfva att införa tjänstebefattningar der de icke behöfvas, isynnerhet som det ovilkorligen skulle kräfva icke så obetydliga medel, att få den ifrågavarande inspektionen till stånd. Såsom herr Liljeholm nyss mycket riktigt anmärkte, skulle det äfven gifva anledning till kollision mellan de båda inspektörerna, hvilket utan tvifvel skulle skada folkskoleväsendet. Och då jag för ingen del vill detta, yrkar jag bifall till utskottets afstyrkande utlåtande.

Herr Månsson instämde med Herr Winkrans.

Herr P. Waldenström: Jag begärde ordet med anledning af det sista som herr Winkrans sade. Det skulle vara högst märkvärdigt, om en sådan grundsats gjorde sig gällande, att en folkskolestyrelse helt enkelt kunde tillsätta lärarinnor, som icke vore kompetenta, samt för dem uppbära bidrag af statsmedel, såsom om de vore examinerade. Och om man sedermera gjorde anmärkning på detta, så skulle den kunna mötas med ett: »var så god och bevisa, att dessa lärarinnor haft sänre inflytande på barnen än andra». Jag trodde icke, att herr Winkrans skulle vilja argumentera på sådant sätt.

Hvad jag sagt är, att man i Stockholm lika väl som annorstädes skall ställa sig lag och författning till efterrättelse, och för detta ändamål behöfver jag icke känna de tretton lärarinnorna eller veta, huru de skött sin undervisning. Säkert är, att de icke voro kompetenta, när de sattes till. Herrar Bergman och Winkrans må säga hvad de vilja, så har Kongl. Maj:t förklarar dem för icke kompetenta, då han beviljade dem den dispens som de sedan sökte. Ty det är alldeles uppenbart, att, om de enligt Kongl. Maj:ts åsigt varit kompetenta förut, skulle de icke behöft någon dispens. Detta tycker jag är så klart, som att två gånger två är fyra. För öfrigt är det här icke fråga om att införa någon »tråkig likformighet», än mindre att inspektionen skall ingripa i skolarbetets ordnande och hvad det allt var, herr Winkrans talade om, utan här är endast fråga om, huruvida staten, när han lemnar understöd till folkskolorna, bör ha någon, som å statens vägnar utöfvar kontroll öfver användningen af dessa medel.

Jag ber vidare få säga, att jag är öfverens med herr Winkrans derutinnan, att det vore bäst, om kommunerna sjelfva kunde öfvertaga och utveckla sitt skolväsen. Men då kommunerna under nuvarande förhållanden icke kunna göra det, utan måste åtnjuta statens understöd, anser jag det rätt, att staten öfver allt kontrollerar, huru dessa medel användas.

Herr Winkrans talade om den utveckling, flickskolorna hafva i vårt land, och huru förträffliga de blifvit på grund af enskilda per-

soners och kommuners initiativ och uppoffringar. Ja, men jag ber åter igen få fästa uppmärksamheten på, hvad jag förut sagt, att, när staten träder emellan och lemnar anslag till sådana flickskolor, så förordnar den alltid inspektörer öfver dem.

Om förordnande af en statsinspektör för Stockholms folkskole-distrikt.

(Forts.)

Herr Elowson: Jag har för min del den åsigt, att i Stockholm någon särskild statsinspektör icke bör förordnas och ej heller är behöflig, hufvudsakligast därför, att folkskoleväsendet här står på en mycket hög ståndpunkt. Och jag anser äfven, att hvar helst folkskoleväsendet står på lika hög ståndpunkt, torde en sådan inspektör vara öfverflödig.

Man har, om jag ej misstager mig, framhållit att en inspektion här skulle kunna inrättas utan stora ytterligare kostnader genom att i viss mening försvaga inspektionen på andra ställen. Något sådant kan jag likväl icke vara med om, då jag anser att den för undervisningens skull är alldeles onödig här. Men jag har därför ingenting emot att inspektionen försvagas på andra ställen, om den visar sig obehöflig. Det blir då alltid en besparing och hvarje sådan är af vigt, ty såsom redan blifvit nämnt, har i det anslag, som anvisats för folkskoleinspektionen, uppkommit en brist af omkring 10,000 kronor, och detta är äfven ett godt skäl hvarför man icke skall begära förökade utgifter under denna anslagstitel.

Här har talats mycket om, att i Stockholm för någon tid sedan tillsatts tretton lärarinnor, som då icke voro kompetenta. Det kan hända, att de i formelt afseende icke voro det; men för resten tycker jag, att det icke är värdt att vidare upprepa historien om tillsättandet af de tretton lärarinnorna, därför att den hör till en förgången tid och för närvarande icke kan ur densamma härledas något giltigt skäl att förordna om inspektion. Så vidt jag kan se, är den enda befattning en statsinspektör i Stockholm skulle hafva, den att utöfva kontroll deröfver att de anordningar af penningmedel, som skola utgå till understöd åt kommunen för att aflöna lärarne, äro i vederbörlig ordning affattade. Men en kontroll i detta hänseende eger redan rum, och, så vidt jag hört, ha inga revisorer, hvarken Riksdagens eller några andra, gjort anmärkning om några felaktigheter i nämnda afseende. Så att från den synpunkten finner jag icke det ringaste skäl att tillsätta en statsinspektör i Stockholm. Snarare skulle det vara lämpligt att i andra kommuner, der folkundervisningen nått en högre utveckling, taga bort de inspektörer som finnas, ty det är af synnerligt stor betydelse att fasthålla den uppfattningen, att folkskolan är en kommunens och folkets angelägenhet snarare än statens.

Herr Winkrans: Jag ber om ursäkt, att jag än en gång tager upp herr Waldenströms ord. Han idislar gång på gång de här tretton lärarinnorna, oaktadt jag *medgifvit*, att de af dem, som tillsattes efter 1882 års så märkvärdigt tillkomna förordning, icke

Om förordnande af en statsinspektör för Stockholms folkskole-distrikt.

(Forts.)

voro formelt kompetenta. Före 1882 voro de både formelt och reelt kompetenta och efter 1882 var det genom utbyttandet af ordet »statsens» seminarium mot folkskolelärareseminarium som de blefvo inkompetenta. Såsom jag nyss nämnde, observerades detta knappt af någon, utan det gick en liten tid, och när man sedermera upptäckte det och anmärkning gjordes derpå, gick man in till Kongl. Maj:t med ansökan om kompetens för dessa lärarinnor. När nu Kongl. Maj:t förklarade dem kompetenta, så bevisar detta, att Kongl. Maj:ts uppfattning var den, att de verkligen voro reelt berättigade att blifva lärarinnor vid folkskolan i Stockholm och att det således var en formel rättighet som Kongl. Maj:t medgaf. Det finnes sålunda i sjelfva verket ingen anledning till tvist mellan herr Waldenström och mig om denna sak. Jag medger ju att de af dem, som tillsattes efter det denna författning ett, tu, tre helt oförmärkt utfärdades, blifvit inkompetenta, ehuru de före densamma voro kompetenta.

Att det skall vara en kontroll i detta som i andra afseenden öfver de från statsverket utgående medlen, fins väl ingen som bestrider, men icke behöfver man därför införa en särskild statsinspektör i Stockholm, och så länge det icke finnes några bättre skäl för en statsinspektion derstädes, kommer jag att rösta för bifall till utskottets hemställan.

Herr Andersson i Högkil: I anledning af talarens på göteborgsbänken klagan öfver att folkskoleinspektörerne skulle hafva för små löner, ber jag få erinra derom, att inspektörerne under sina inspektionsresor hafva särskildt dagtraktamente jemte reseersättning.

För öfrigt får jag säga, att jag delar samma åsigt, som hyses af utskottets ordförande, nemligen om önskvärdheten af att sjelfstyrelsen på detta område måtte mera tillämpas.

I sjelfva frågan har jag icke något yrkande.

Öfverläggningen förklarades härmed slutad; och sedan propositioner gifvits å de gjorda yrkandena, biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 5.

Om åtgärders vidtagande för utrotande af berberisväxten.

Härefter företogs handläggning af Andra Kammarens fjerde tillfälliga utskotts utlåtande n:o 1, i samlingen n:o 3, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om åtgärders vidtagande för utrotande af berberisväxten.

Till utskottets behandling hade blifvit öfverlemnad en motion, n:o 10, af herr *O. Olson* i Stensdalen, hvori motionären hemställde, »att Riksdagen behagade i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes i lagstiftningens väg vidtaga åtgärder för berberisbuskens utrotande ur vårt land». På anförda skäl hemställde emel-

lertid utskottet, att ifrågavarande motion för närvarande icke måtte föranleda till någon Riksdagens åtgärd.

*Om åtgärders
vidtagande för
utrotande af
berberisväxten.*

I fråga härom anförde:

(Forts.)

Herr Olson i Stensdalen: Då förevarande motion är af stort värde, vill jag icke under fullkomlig tystnad låta den gå förbi, utan jag vill yttra några ord om densamma.

Först vill jag gifva utskottet till viss grad mitt erkännande, därför att utskottet funnit motionen berättigad och dess innebörd värd att beakta. Men det är åtskilligt af utskottets motivering, som jag icke begriper, och mot hvilket jag ber att få göra några anmärkningar.

»Granskar man närmare», säger utskottet, »förslagets innebörd, så framställa sig betänkligheter mot att *nu* tillstyrka densamma.» Hvad för betänkligheter utskottet kan hafva mot att *nu* tillstyrka motionen, kan jag icke förstå. Jag ser ingen annan än den, att landbruksakademien möjligen derigenom skulle gå miste om de 10.000 kronor, akademien erhållit för att söka taga reda på berberisväxten, så att den skulle kunna rödjas ur vägen, och ingen mark mer finnas för detsammans arbete. Vidare skall jag icke fästa mig vid motiveringen, utan foga mig i de uttalanden utskottet här gjort. Utskottet erkänner, att både vetenskapsmän och landbrukare hafva kommit till den erfarenheten, att berberisväxten så att säga smittar ned säd med rost. Och sedan utskottet anmärkt detta om landbrukares erfarenhet, säger utskottet, att vetenskapsmännens undersökningar ådagalagt, att den rostsvamp, som vanligen förekommer på hvete, också måste genomgå ett utvecklingsskede på berberis. »Om så verkligen alltid vore förhållandet», fortsätter utskottet, »skulle det utan tvifvel vara af största gagn att vidtaga åtgärder för berberisbuskens utrotande. Men nu har de senare årens erfarenhet visat, att sädesrost kan förekomma lika mycket i sådana delar af vårt land, der berberisbusken saknas, som i de delar, der berberisbusken är allmän.» Det kan emellertid vara tvifvel underkastadt, om så verkligen är förhållandet. Kanske finnas ställen, der rost förekommer, men icke berberis, och då kan man naturligtvis icke tillskrifva berberis skulden. Emellertid skall jag bedja få lemna kamnaren känedom af de erfarenheter, som jag har från min hembygd om berberisväxten. Under åren 1886 och 1887 inplanterades denna växt på tre ställen i det samhälle, jag har äran tillhöra. Under år 1888, då första busken kommit sig, blefvo utsädesfälten omkring densamma nästan tillintetgjorda af rost. För öfrigt fans i hela trakten ingen säd skadad af rost. År 1889, då äfven de andra buskarne kommit sig, fortplantade de smittan, så att hela södra delen af församlingen fick sina sädesfält totalt nedrostade, under det att i andra delar af församlingen, der inga buskar planterats, säden alls icke angreps af rost, och å de ställen, som voro närmare belägna dem, der berberis

Om åtgärders vidtagande för utrotande af berberisväxten. planterats, blef säden något mindre angripen. Vidare ber jag att få från en annan församling anföras, hvad en insändare till Karlstads-tidningen, under rubrik »en härd för rostsvampar», för kort tid sedan meddelat. Artikeln lyder:

(Forts.)

»Med anledning af riksdagsmannen Olof Olsons i Stensdalen behjertansvärda motion om berberisbuskens utrotande berättar en meddelare från Vestra Emtervik följande:

»På våren 1883 requirerades från Karlstads stadsträdgård ett parti berberisplantor, hvilka utplanterades till häck omkring skolplanen vid Elofsrud. I dess omedelbara närhet var då ett hafrefält. På sommaren och hösten, när denna hafre skulle börja mogna, antog den en gråbrun färg, som ådrog sig hvars och ens uppmärksamhet, som kom i dess närhet; ty rosten var då förut okänd här på orten. När denna hafre skulle vara mogen, såg den nästan vissnad ut. Det första året spred sig rosten dock endast till de närmaste fälten, men andra och tredje året spred den sig vida omkring och förorsakade oerhörd skada på hafreskörden. Händelsevis kom en skolgosse i närheten, att i en ur sockenbiblioteket lånad bok, nemligen 33:dje och 34:de årgångarne af tidskriften 'Läsning för folket' läsa ett stycke deri rosten och dess sammanhang med berberisbusken afhandlades. Gossen, som vid skolan varit med och planterat berberisbusken och dervid hört dess namn, berättade nu hvad han läst om nämnda växt, hvilket föranledde, att ifrågavarande häckplantering upprycktes med rötterna och uppbrändes. Sedan dess hafva vi varit förskonade från rosten, tills nu förliden höst, då den synbart spred sig hit till vår trakt från annat håll, der den uppträdde en tid förut, innan den syntes till här på vår trakt.

»Underligt synes det, då vetenskapen, erfarenheten och äfven folktron för länge sedan varit ense om, att rosten sprides från berberisbusken, att trädgårdsföreningar ändock plantera och till allmänheten försälja plantor deraf. Mätte den nu väckta motionen leda derhän, att denna plantering måtte upphöra!»

Jag har i min motion äfven omnämmt, att man i utlandet företagit sig att på lagstiftningens väg vidtaga åtgärder för berberisväxtens utrotande. Man har nemligen gjort samma erfarenhet der som här om den skada växten medför. Jag skall förbigå andra länder och endast berätta ett exempel från Belgien. En jernvägsstyrelse hade planterat en berberishäck för att tjena som snöskärm vid en jernbana. Närgränsande sädesfält angrepos af rost. Då detta misshagade landtbrukarne i trakten, instämde de jernvägsstyrelsen med yrkande om häckens borttagande. Domstolen förpligtade styrelsen att borttaga häcken, och styrelsen fick plantera andra buskväxter, som icke kunde vara skadliga för skörden. I Tyskland har man antingen totalt förstört växten eller förbjudit dess planterande; likaså i andra länder.

På grund af hvad jag anført, synes det mig klokt, om Riksdagen ville besluta en skrifvelse i ämnet till Kongl. Maj:t, på det åtgärder

måtte vidtagas, hvarigenom denna skadliga växt blefve så snart som möjligt utrotad. Ty skola vi, såsom utskottet säger, vänta till dess landbruksakademien under tre år hunnit taga reda på orsakerna till rostsmittan och sedan öfverlemnar saken till Kongl. Maj:t, så få vi väl vänta fem eller sex år innan någon åtgärd blir vidtagen, och under tiden har rostsmittan fått fast fot och ödelagt millioner för de fattiga landbrukarne, som hafva det svårt nog ändå.

Jag frågar: är detta klokt? Borde man icke hellre, när en fiende kommer in i landet, ställa sig mot honom såsom en man och drifva ut honom. — Jag yrkar afslag å utskottets hemställan och bifall till min motion.

Herr Elis Nilson: Herr talman, mine herrar! Af utskottets utlåtande framgår tydligt, att utskottet noga öfvervägt och tagit i beaktande den skada berberisväxten medför, ty känt är, att han är en slags härd för en varietet af sädesrostsvampar. Men utskottet har dock icke kunnat förena sig med motionärens åsigt, att berberisväxten uteslutande är upphofvet till alla rostsvampar. Så är icke förhållandet, ty äfven om vi utrotade hvarje berberisväxt, finnes det kvar ett stort förråd af sädesrostsvampar. De finnas i gräsvallarne, vid dikeskanterna och gärdesrenarne och hafva en god härd i sädestubben, som kvarstår efter skörden på åkern. Man har också kommit till den erfarenheten, att en mängd rostsvampar utföras på åkern med den haln, som vid gödselns kringspridande följer med. — Vi hafva tagit allt detta i beaktande, så godt vi kunnat, vid bedömandet af frågan, som ju till en del är vetenskaplig. Men utskottet har för sin del trott, att, då så många slag af sädessvampar finnas, en noggrannare utredning af dessas historia tarfvades; och då dessutom landbruksakademien begärt 10,000 kronor för att undersöka rostsjukdomens väsende och natur, har utskottet afstyrkt motionen. Vi böra väl icke gå utredningen af frågan i förväg och utrota en växt, som väl är rostsvampförande, men har detta gemensamt med en mängd andra växter. På dessa grunder har utskottet afstyrkt motionen, och jag anhåller om bifall till utskottets hemställan.

Herr Andersson i Hasselbol: Jag har gjort en temligen dyrköpt erfarenhet af den skada berberisväxten medför, och jag skall taga mig friheten att redogöra derför. Jag hade icke kännedom om den skada berberisbusken verkligen kan åstadkomma, då jag af två trädgårdsföreningar erhöi den upplysning, att berberis vore en lämplig häckväxt. Jag skaffade mig på våren 1886 en häck af berberis omkring en del af min trädgård. År 1887 märkte jag icke någon skadlig följd deraf, men år 1888, då jag hade ett sädesfält i närheten af häcken, märkte jag på sommaren, då hafren var färdig att matas, att densamma blef grå i stället för att gulna till skörd. Det var första gången jag fick se verkan af rost. Jag visste

*Om åtgärders
vidtagande för
utrotande af
berberisväxten.*
(Forts.)

Om åtgärders vidtagande för utrotande af berberisväxten. då icke hvad det kunde vara, utan gjorde förfrågningar och erhöll då upplysning, att det var rost eller brand.

På omkring 30 eller 40 meters afstånd från häcken var säden så dålig, att den måste aftagas för att användas som foder till kreaturen. Derefter blef säden sådan, att den kunde få mogna och tröskas och på omkring 150 eller 200 meters afstånd från häcken upphörde rosten. Då jag misstrodde berberisväxten för att hafva orsakat den skada, jag lidit, men icke för berberisväxtens skull ville ha, gjorde jag under år 1889 iakttagelser. Jag märkte då på växten en gulbrun svampväxt nästan å hvarje dess blad. Denna svamp blåstes bort af vinden och med det samma började hafren i närheten af häcken att blifva gulbrun och sjuk. Det var rost, som angripit den. och rosten stannade icke i närheten af häcken, utan spreds allt längre och längre ut. Den skada, som förlidet år deraf tillskyndades, var betydlig. Och efter omkring 30 tunnors hafreutsäde blef det knappast så mycket, att det är värdt att tala om. Å den del af fältet, som var närmast trädgården, blef hafren så dålig, att det icke lönade mödan att tröska den. Man behöfde komma omkring 1,000 meter från trädgården eller häcken, för att finna så pass bra hafre, att den var användbar till annat än foderhafra, och omkring 1,500 meter från häcken var hafren så god, att man kunde rensa ut hafre af nio pundts vigt. För min del tycker jag, att detta tydligt visar, att sjukdomen kom från berberis och detta så mycket hellre som vi på vår trakt icke förut haft någon kännedom om rostskada på hafre. Så snart jag upptäckt, att det var berberisväxten, som fortplantat rosten till hafren, lät jag upprycka hela berberishäcken med roten.

Jag instämmer med motionären och yrkar aflåtande af en skrivelse i ämnet till Kongl. Maj:t.

Herr Kihlberg: Af de speciella fall, som omtalats af såväl den siste talaren som motionären, att rost uppträdt, der berberisbusken förekommit, torde man väl icke få antaga, att denna växt är orsak till alla dessa rostsjukdomar, icke ens i den utsträckning, som de ville påvisa; ty söker man orsaken till spridningen af dessa sjukdomar, skall man finna en rik källa för dessa svampars vintersporer i de talrika gräsarter, som förekomma i diken, på gärdeshäckar och på fälten. Att detta icke är ett obevisadt påstående framgår deraf, att i de trakter, der berberis icke alls förekommer, såsom i norra Uppland, rost finnes på sädesarterna i lika stor utsträckning som i någon annan del af vårt land. Således fins det så många andra källor för denna svamparts spridning, utan att berberisväxten behöfver hafva någon del deri, att det icke skulle vara mycket vunnet, om man genom lag ålade jordbrukarne att genomsöka sin mark för att bortugga denna växt. Dessutom äro parasitsvamparnes natur och livsvillkor ännu icke fullt utredda, hvarför landtbruksakademien begärt ett anslag för att anställa undersökningar härom, och först sedan

detta skett, torde man kunna finna någon utväg att utrota dem. *Om åtgärders vidtagande för utrotande af berberisväxten.*
 Man bör därför icke på de lösa antaganden, som motionären och den siste talaren framkastat, vidtaga den åtgärd, som nu föreslagits, utan det torde vara riktigare att afvakta den tidpunkt, då vetenskapen funnit något medel mot rost, som kan medföra ett varaktigt resultat. Det vore hårdt att nu ålägga jordbrukarne att med all kraft förstöra berberisväxten endast därför, att man tror, att den i vissa fall gjort skada.

(Forts.)

Jag ber således få yrka, att utskottets betänkande måtte af kammaren godkännas.

Herr Wittrock: Herr talman! Det har så väl i andra länder som här i Sverige varit en trosartikel bland landtbrukare, att berberisen varit en smitthärd för vissa sädesslag, i synnerhet hvetet, och genom vetenskapliga undersökningar, som verkställdes för omkring tjugu år sedan, ådagalades, att rost på berberisbusken står i förbindelse med rost å hvete, nemligen på det sätt att svampen i ett utvecklingsskede förekommer på berberis och i ett annat på hvete. Vetenskapsmännen hafva trott och hållit för säkert, att rosten endast på denna väg skulle kunna komma till sädesslagen, ända tills på de sista åren, då erfarenheten visat, att sädesrost uppträdt i stor massa på sådana ställen i vårt land, der icke berberis förekommer. I de trakter af vårt land, hvilka jag från barndomen bäst känner, saknades då och saknas ännu berberis, hvilket emellertid icke hindrar, att rosten der härjat svårt under de sista två eller tre åren. Då vermlandsrepresentanten, som omtalade, att rosten under de sista åren angripit säden, satte detta i omedelbar förbindelse med berberisbuskens inplantering, tror jag icke, att det är alldeles riktigt, ty rostsvampen fans nog på platsen innan berberisbusken inplanterades.

Emellertid är jag för min del öfvertygad om att berberisväxten bör betraktas såsom ett svårt ogräs, ehuru jag på samma gång anser, att vi nu icke böra fatta något beslut i denna fråga af det skäl, att landbruksakademien gått in till Kongl. Maj:t med anhållan om anslag för undersökning af dessa förhållanden och äfven fått det begärda anslaget beviljadt. Under sådana förhållanden och då det är sannolikt, att andra orsaker bidraga till rostens spridning, så anser jag, att vi böra först afvakta resultatet af denna undersökning. För öfrigt har motionen mina sympatier; och jag anser, att icke endast berberis utan ock åtskilliga andra ogräs kunde behöfva hållas efter genom lagstiftningsåtgärder.

Herr Lilienberg: Jag har icke kunnat låta bli att begära ordet, ehuru jag icke är sakkunnig i denna fråga; och anledningen härtill är, att jag måste uttrycka min förvåning öfver, att det tillfälliga utskottet icke bland de skäl, det anfört för sitt afstyrkande, äfven åberopat, att en sådan fråga som denna bör tillkomma veder-

*Om åtgärders
vidtagande för
utrotande af
berberisväxten.*

(Forts.)

börande landsting och hushållningssällskap. Hvarför hafva vi landsting och hushållningssällskap, om icke de skola afhjelpa sådana förhållanden, som här påpekats? Är det verkligen så, att Riksdagens tid skall upptagas med dylika frågor, och skall staten befatta sig med allt möjligt, då blir staten snart en stor fattigförsörjningsanstalt.

Jag yrkar bifall till utskottets betänkande.

Herr Sven Nilsson: Jag har en motsatt åsigt mot den näst föregående talaren. Jag tror icke, att man bör lägga en sådan utredning, hvarom här är fråga, uteslutande på landstingen. Helt naturligt behöfves en mängd undersökningar å så väl de växter, hvarom nu är fråga, som mycket annat skadligt för så väl jordbruket som andra näringar, hvilket måste ske på vetenskaplig väg, och huru skulle landstingen kunna åstadkomma detta? Jag anser därför, att när man blifvit öfvertygad om, att en växt eller en insekt är i hög grad skadlig i ett eller annat afseende, så bör man låta Kongl. Maj:t få kännedom härom, så att åtgärder för dess utrotaude medelst vetenskapens tillhjälp måtte varda vidtagna.

Jag kan icke neka till, att den utredning, som nu förebragts rörande den föreliggande motionen, är af sådan beskaffenhet, att man borde fästa Kongl. Maj:ts uppmärksamhet derpå särskildt i detta fall. Och om man verkligen har klart för sig, att berberis sprider smitta bland säden, tror jag icke det går an att dröja år efter år med att förhindra den. Det är icke många år sedan ollonborren först uppträdde i Skåne, ehuru då i obetydlig mängd, så att den skada, som den der förorsakade knappast förmärktes. Men nu har den, trots man gjort hvad man kunnat i kommunen för att mota den, tillväxt så ofantligt i antal, att den i hela byar förtär nästan allt som växer på marken. Skall man icke nu söka göra något, innan den nu ifrågasvarande växten hinna breda ut sig så mycket, att den blir nästan omöjlig att utrota? Bör det ej vara statens pligt att göra hvad den kan deremot? Jag anser därför, att man bör skrifva till Kongl. Maj:t, på det att Kongl. Maj:t måtte märka, att det fins intresse i Riksdagen för att på statens bekostnad få vidtaga några åtgärder i frågan, och därför instämmer jag med motionären och yrkar bifall till hans förslag.

Herr Björkman: De skäl, hvarpå utskottet grundat sitt afslag, synas mig vara så tydliga, att man icke kan antaga, att man skulle kunna få några tydligare skäl för afslag. För min enskilda del tänker jag, att Riksdagen icke är eller snart blir villig att aflåta skrivelser till Kongl. Maj:t för hvilken ogräsväxt som helst, som borde utrotas. Ty herrarne veta lika väl som jag, att det finnes ofantligt många skadliga växter. Och hvad berberisbusken beträffar, torde många ej ens veta huru den ser ut. Man borde först få se de förderfliga verkningarna, innan man aflåter en skrif-

velse. Och då vetenskapsmännen tagit saken om hand, är det att hoppas, att man skall få se tydliga följder af denna förskräckliga växt. För min del tror jag icke, att Riksdagen bör besvara Kongl. Maj:t med skrivelser i alla möjliga små frågor.

*Om åtgärders
vidtagande för
utrotande af
berberisväxten.*

(Forts.)

Herr Jonsson i Hof: Om man blott skulle utrota berberisbusken, tyckes detta, enligt hvad här meddelats, icke komma till leda till något resultat. Jag tror därför, att det är bäst att vänta, till dess man kan taga steget fullt ut och i lag förbjuda både rost och ollonborrar och allt möjligt ondt i vårt land. Det tror jag skulle vara rätta sättet.

Herr Lasse Jönsson: I likhet med en föregående talare anser äfven jag, att en sak sådan som denna bör tagas om hand af vederbörligt landsting eller hushållningssällskap. I min hemort förekommer ej berberisbusken, annat än möjligen såsom prydnadsväxt eller häck. Om nu förhållandet är så der, kan det naturligtvis ej intressera det länets hushållningssällskap eller landsting att göra något i denna sak. Om det deremot är en trakt, der denna buske växer vildt och åstadkommer skada men är svår att utrota, bör det länets hushållningssällskap gripa in. Det bör ej blifva en statsangelägenhet, förr än det visat sig, att det är oundgängligen nödvändigt. På samma sätt, om ollonborrar härja i Skåne, bör hushållningssällskapet der uppträda och i första hand söka råda bot. Om detta icke förmår eller förstår afhjelpa det onda, då må det vända sig till Kongl. Maj:t och säga: »Vi hafva gjort det och det, men ändock icke lyckats utrota det onda. Vi vända oss därför till Kongl. Maj:t med anhållan om hjälp.» Detta är det rätta sättet. Icke bör man på grund af en enskild motionärs framställning skriva till Kongl. Maj:t i en dylik fråga.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Härmed var öfverläggningen slutad. Kammaren biföll utskottets hemställan.

§ 6.

Slutligen föredrogs Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande n:o 1 (i samlingen n:o 4) i anledning af väckt motion om skärpta villkor för rättighet att idka handel.

Herr *J. Petersson* i Boestad hade uti en inom kammaren väckt motion, n:o 41, föreslagit, att sådana förändringar borde vidtagas uti den i förevarande ämne gällande lagstiftning, att för bedrifvande af landthandel skulle erfordras medgifvande icke allenast af den kommun, inom hvilken handeln skulle komma att utöfvas, än äfven af länsstyrelsen, som egde pröfva behöfligheten af det för handelns ut-

öfvande sökta tillståndet, äfvensom att, såsom vilkor för landthandels idkande, borde föreskrifvas, att sökanden styrkte sin duglighet i räkenskapers förande samt att han minst ett år »i yrket praktiserat»; men hemställde utskottet, att motionen icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Motionären herr Petersson i Boestad erhöll ordet och yttrade: Herr talman! Mine herrar! Jag är tacksam för den utredning af frågan, som kammarens andra tillfälliga utskott i sitt utlåtande om min motion lemnat, äfvensom för den promemoria Sveriges allmänna handelsförening låtit till utskottet aflemna, uti hvilken visas, att till nämnda förening inkommit å kommunalstämma afgifna svar från 595 landtkommuner, som önska skärpta bestämmelser, och att 221 af dessa kommuner förorda kompetensvilkor för rätt att idka landthandel; då deremot endast 264 kommuner icke anse förändrade lagstadganden af omständigheterna påkallade. Jag tror fullt och fast, att de af mig yrkade kompetensvilkoren, om de blefve antagna, skulle visa sig välgörande icke blott för landthandlandena sjelfva, utan äfven och ännu mer för landtbefolkningen; ty då skulle hädanefter icke så lätt personer, till skada för äldre duglige yrkesbröder, kasta sig in i handelsyrket utan att ega vare sig varukännedom eller kunnighet i bokföring; och jag anser, att kommunalstämman här bör ega rätt och skyldighet att efter omständigheterna lemna sitt medgifvande eller afslag. Jag kan därför icke vara med om den slutsats, till hvilken utskottet kommit, då det ej kan antaga, att de föreslagna åtgärderna verkligen skulle befrämja det åsyftade ändamålet; utan jag tror, att om landthandeln skall blifva till verkligt gagn för land och stad, måste den småningom ordnas så, att den ej — såsom hittills ofta händt — bringar på obestånd ej blott en del af landsortsbefolkningen, utan äfven många af landthandlandena sjelfva.

Herr talman! Jag yrkar bifall till motionen.

Herr Jonsson i Myre anförde: Herr talman! På grund af de skäl, som utskottet anført, anhåller jag om bifall till utskottets förslag. Jag vill dessutom anføra ännu ett skäl härför. Af motionen framgår, att motionären åsyftar fastställande af skärpta vilkor för rättighet att idka handel på landet. Motionären har således tänkt sig en undantagslag för landet; ty han har ej någonstades i motionen omnämmt städerna. Men skall man vidtaga någon förändring i våra lagar om handeln, så borde en sådan förändring afse riket i dess helhet, vara likstæld för land och stad och icke vara en undantagslag endast för landet. Vi veta ju, att mångenstädes i städernas utkanter handel bedrifves just vid gränsen mellan stad och land, så att handlande finnas på båda sidor om gränsen alldeles i hvarandras närhet. Blefve nu motionärens förslag antaget, skulle de skärpta bestämmelserna drabba den handlande, som bodde inom landtkom-

munen, men icke hans yrkesbroder, som hade sin försäljning blott ett kort stycke derifrån, men inne på stadens område. Då motionen sålunda skulle leda till en undantagsställning för landsbygden, anser jag, att den ensamt på grund af detta skäl bort afstyrkas, äfven fränset från de öfriga skäl, som utskottet anfört.

Sveriges allmänna handelsförening har till utskottet låtit aflemna en promemoria af följande lydelse: »Af rikets 2,388 landtkommuner hafva till dato 928 till Sveriges allmänna handelsförening inkommit med i kommunalstämma beslutade svar å föreningens cirkulär med begäran om upplysning angående landthandeln samt huruvida ändring i för densamma gällande lagbestämmelser ansåges erforderlig; och framgår af dessa svar, af hvilka 34 icke innefatta något uttalande i saken, bland annat:

att 264 kommuner icke anse förändrade lagstadganden af omständigheterna påkallade;

att 595 kommuner önska skärpta dylika bestämmelser, och att 221 af dessa kommuner förorda kompetensvilkor för rätt att idka landthandel; samt

att i 35 kommuner landthandel icke förekommer eller är af ringa betydelse, men att af samma kommuner 3 förordat sådana kompetensvilkor.»

Om man från hela antalet landtkommuner drager antalet af dem, som på ett eller annat sätt afgifvit utlåtande i frågan, återstå 1,460, hvilka icke gifvit något svar å handelsföreningens cirkulär. Det är således mer än hälften, som icke ansett sig böra afgifva något sådant svar, och af de öfriga hafva 264 icke ansett förändrade lagstadganden af behovet påkallade. Handelsföreningen, som utfärdat denna promemoria, antager jag bestå af hufvudsakligen stadshandlande och för öfrigt naturligtvis blott af sådana, som för närvarande drifva handel. Det ser nu ut, som om dessa skulle vilja få bestämmelserna i frågan så skärpta, att det skulle kunna omöjliggöras för en på landet boende redbar man att inträda i utöfning af handelsyrket.

På grund af utskottets framhållna skäl och af hvad jag nu anfört yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 7.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden:

Statsutskottets memorial och utlåtanden:

n:o 24, angående öfverlemnande till särskilda utskottet af en till statsutskottet hänvisad motion;

n:o 25, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående ned-

sättning i de på viss jord hvilande grundskatter m. m., äfvensom inom Riksdagen väckta förslag i dithörande ämnen; och

n:o 26, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående ändrad lydelse af 1, 6 och 9 §§, i lagen angående lindring i rustnings- och roteringsbesvären den 5 juni 1885, äfvensom inom Riksdagen väckta förslag i samma ämne;

lagutskottets memorial och utlåtanden:

n:o 15, i anledning af Andra Kammarens återremiss af 1:sta punkten i utskottets utlåtande (n:o 9) öfver väckta motioner om ändringar i utskökningslagen den 10 augusti 1877;

n:o 16, i anledning af väckt motion om inskränkning i gift mans rätt att, utan hustruns samtycke, ingå borgen;

n:o 17, i anledning af väckt motion om tillägg till 20 kap. 1 § ärfdabalken; och

n:o 18, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af § 1 i förordningen i afseende på handel om lösören, som köparen låter i säljarens vård qvarblifva, den 20 november 1845.

Dessa ärenden skulle å föredragningslistan för nästa sammanträde uppföras framför de ärenden, som blifvit två gånger bordlagda.

§ 8.

Justerades protokollsutdrag.

§ 9.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *N. Hanson* i Berga under tolf dagar från och med den 4 instundande mars.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 9,47 e. m.

In fidem

A. E. J. Johansson.

Fredagen den 28 Februari.Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 21 innevarande februari.

§ 2.

Till kammaren hade ankommit ett så lydande protokoll, som upplästes:

Protokoll hållet inför statsrådet och chefen för kongl. justitiedepartementet den 28 februari 1890.

Kyrkoherden Peter Lundén hade afemnat fullmägt, utvisande, att han vid riksdagsmannaval, som den 21 innevarande månad för rättats i Göteborgs stad, blifvit utsedd till ledamot af Riksdagens Andra Kammare för tiden till den 1 januari 1891; och sedan berörda fullmägt befunnits vara i föreskrifven form utfärdad samt vidare granskats af vederbörande fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret, utan att dessa mot fullmagten framställt någon anmärkning, beslöts, att protokoll öfver hvad sålunda förekommit skulle meddelas Andra Kammaren, hvarjemte fullmagten skulle till Kammaren öfverlemnas för att hållas Lundén till handa.

In fidem
Karl Lindbäck.

Jemte det protokollet lades till handlingarne, beslöt kammaren, det skulle den aflemnade fullmagten till Herr Lundén återställas; och skulle i sammanhang härmed i protokollet antecknas, att Herr Lundén denna dag intagit sin plats bland kammarens ledamöter.

§ 3.

Efter föredragning af Kongl. Maj:ts på kammarens bord hvilande proposition till Riksdagen, angående försäljning af den s. k. Kommendantsängen vid skansen Kronan i Göteborg, hänvisades den kongl. propositionen till behandling af statsutskottet.

§ 4.

Vid föredragning härefter af statsutskottets memorial, n:o 24, angående öfverlemnande till särskilda utskottet af en till statsutskottet remitterad motion, beslöt kammaren, med bifall till utskottets hemställan, att ifrågavarande, af Herr O. W. Redelius väckta motion, n:o 166, skulle till särskilda utskottets behandling öfverlemnas.

§ 5.

Föredrogos och bordlades för andra gången statsutskottets utlåtanden n:is 25 och 26.

§ 6.

Föredrogs och lades till handlingarne lagutskottets memorial, n:o 15, i anledning af Andra Kammarens återremiss af 1:a punkten i utskottets utlåtande, n:o 9, öfver väckta motioner om ändringar i utsökningslagen den 10 augusti 1877.

§ 7.

Föredrogos men blefvo ånyo bordlagda lagutskottets utlåtanden n:is 16, 17 och 18.

§ 8.

Ordet lemnades härefter till herr vice talmannen *L. O. Larsson*, som yttrade: Jag tillåter mig hemställa, att de nu två gånger bordlagda utlåtandena från statsutskottet, n:is 25 och 26, måtte i den ordning, de här förekomma, å föredragningslistan för morgondagens plenum uppföras främst bland då två gånger bordlagda ärenden.

Med bifall till den af herr vice talmannen sålunda gjorda framställning beslöt kammaren, att statsutskottets utlåtanden n:is 25 och 26 skulle å föredragningslistan för morgondagens sammanträde uppföras främst bland de ärenden, som blifvit tvenne gånger bordlagda.

§ 9.

För motions afgifvande hade sig anmält herr *G. Elowson*, hvilken nu aflemnade en motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t i fråga om ändrade vilkor för utbetalning af anslaget till lönebidrag åt lärare i slöjd vid folkskolorna.

Denna motion, som erhöll ordningsnummer 209, begärdes på bordet och bordlades.

§ 10.

Till bordläggning anmäldes:

Statsutskottets memorial, n:o 27, med förslag till voteringspropositioner i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i åtskilliga frågor, rörande anslagen under riksstatens *nionde* hufvudtitel;

bankoutskottets memorial:

n:o 3, i fråga om afskrifning ur afdelningskontorets i Göteborg räkenskaper af åtskilliga fordringar;

n:o 4, angående afskrifning ur afdelningskontorets i Malmö räkenskaper af åtskilliga fordringar;

n:o 5, angående afskrifning af 3:ne stycken fordringar, tillhörande riksbankens afdelningskontor i Jönköping;

n:o 6, i fråga om afskrifning ur afdelningskontorets i Visby räkenskaper af en fordran; och

n:o 7, angående inköp för riksbankens räkning af H. Bukowskis samling af svenska och utländska sedlar m. m.; samt

lagutskottets utlåtande, n:o 20, i anledning af väckt motion om tillägg till § 23 i förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd.

Dessa ärenden skulle å föredragningslistan för morgondagens sammanträde uppföras framför de ärenden, som blifvit två gånger bordlagda.

§ 11.

Godkändes lagutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 13, till konungen, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse af 67 § konkurslagen den 18 september 1862 och till lag angående ändrad lydelse af 3 § i lagen angående enskild sedelutgifvande banks, bankaktiebolags och sparbanks konkurs den 7 juni 1889.

§ 12.

Justerades två protokollsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 2,45 e. m.

In fidem

A. E. J. Johansson.
